

Heidi Ranta

SOVELTAVAN TANSSIN KASVOT

Kohti rikkaampaa tanssinkenttää Oulussa

SOVELTAVAN TANSSIN KASVOT

Kohti rikkaampaa tanssinkenttää Oulussa

Heidi Ranta
Kevät 2020
Kulttuurituottamisen ja luovan talouden
tutkinto-ohjelma (YAMK)
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottamisen ja luovan talouden tutkinto-ohjelma (YAMK)

Tekijä: Heidi Ranta

Opinnäytetyön nimi: Soveltavan tanssin kasvot -Kohti rikkaampaa tanssin kenttää Oulussa

Työn ohjaaja: Petri Hoppu

Työn valmistumisenlukukausi ja -vuosi: Kevät 2020   Sivumäärä: 51

Opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa Oulun alueen soveltavan tanssin kentän tarpeita ja kehittämiskohteita. Työssäni pohdin miten Oulu-opisto sekä Tanssikeskus Citydance voisivat kehittää toimintaansa soveltavan tanssin parissa.

Toteutin opinnäytetyötäni varten kyselyn erityistanssin tarjonnasta yhteistyössä Oulun kehitysvammaisten tuki ry:n kanssa. Kyselyyn vastasivat Oulun alueen erityislasten ja -nuorten perheitä. Kyselyn vastauksia sain niin tanssilta kuin tanssia harrastamattomilta perheiltä. Vastausten perusteella toimintaa oli mahdollista kehittää eri näkökulmista. Opinnäytetyötäni täydensin asiantuntija-haastatteluilla tanssin merkityksestä, tanssin vaikutuksista sekä inklusiivisesta tanssista.

Tanssivat erityislasten ja -nuorten perheet olivat tyytyväisiä Oulun alueen tanssitarjontaan. Tanssiharrastus koettiin merkityksellisenä harrastuksena liikunnan ja sosiaalisten suhteiden näkökulmasta. Kyselyn vastausten kautta tuli esille erityistanssijoiden tasavertaisuus ja -arvoisuus merkityksen tärkeys muiden tanssijoiden joukossa. Kilpailu- ja katselmustoiminta sekä tanssiyhteisöön kuuluminen nähtiin erityistanssijoiden yhteenkuuluvuuden ja tasa-arvon tunteen kohottamisena.

Opinnäytetyöni myötä ehdotin konkreettisia jatkotoimenpiteitä soveltavan tanssin kehittämiseen Oulu-opistolle sekä Tanssikeskus Citydancelle.

Avainsanat: Kehitysvammaisuus, inklusio, soveltava tanssi, tasavertaisuus

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences

Degree Programme in Cultural Programme and Creative Industries (Master)

Author: Heidi Ranta

Title of thesis: Face of Applicable Dance – Towards a richer dance field in Oulu.

Supervisor: Petri Hoppu

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2020

Number of pages: 51

The purpose of my thesis is to map the needs and development targets of the field of applied dance in the Oulu region. In my work, I consider how Oulu-opisto and Dance Center Citydance could develop their activities in applied dance.

For my thesis, I conducted a survey on the provision of special dance in co-operation with the Oulu Development Disability Support Association. The families of special children and young people in the Oulu region responded to the survey. I received the answers to the survey from both dancing and non-dancing families. Based on the responses, it was possible to develop the activity from different perspectives. I supplemented my thesis with expert interviews about the meaning of dance, the effects of dance and inclusive dance.

Families of special children and young people dancing were satisfied with the dance offer in the Oulu area. The dance hobby was perceived as a significant hobby from the point of view of exercise and social relations. The answers to the survey highlighted the equality and dignity of special dancers and the importance of meaning among other dancers. Competition and viewing activities, as well as belonging to the dance community, were seen as raising the sense of togetherness and equality of special dancers.

With my thesis, I proposed concrete follow-up measures for the development of applied dance for Oulu-opisto and Dance Center Citydance.

Keywords: Developmental disability, inclusion, applied dance, equality

Sisällys

1	JOHDANTO	6
	1.1 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät	7
	1.2 Keskeiset käsitteet	8
2	AJATUKSIA TANSSIN MERKITYKSESTÄ.....	11
	2.1 Tanssin vaikutuksista lyhyesti	12
	2.2 Soveltavan tanssin ulottuvuudet	13
3	TANSSIJANA MUIDEN JOUKOSSA	18
	3.1 Lyhyt erityistanssihistoriani	18
	3.2 Uutta kohti: Arktiset askeleet -tanssikatselmus	21
	3.3 Arktiset askeleet, vanhemman suusta	22
	3.4 Mitä minulle on erilaisuus	24
4	ERITYISTANSSIN TOIMIJAT OULUSSA JA MUUALLA	25
	4.1. Työnantajat Oulu-opisto ja Tanssikeskus Citydance	25
	4.2. Katsaus soveltavan tanssin tarjontaan Oulussa sekä muualla Suomessa.....	27
5	KARTOITUS SOVELTAVAN TANSSIN KEHITTÄMISEEN OULUSSA	30
	5.1 Tanssin harrastuneisuus	31
	5.2 Mielikuvat tanssista.....	32
	5.3 Tanssiharrastuksen toimintaedellytykset	34
	5.4 Tanssiharrastuksen merkityksellisyys	38
	5.5 Kyselyn yhteenveto.....	42
6	POHDINTA	43
	6.1 Päätelmät ja kehittämissuhteet	44
	6.2 Uusia näkemyksiä horisontissa.....	46
	LÄHTEET	49

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni kartoitan Oulun alueen erityisryhmien tanssinopetustarjontaa ja pohdin kuinka sitä voitaisiin kehittää Oulu-opistolla sekä tanssikeskus Citydancella. Työskentelen erityisryhmien tanssinopettajana näissä molemmissa keskuksissa. Työnantajieni lähtökohdat tanssin tarjoamiseen ovat erilaiset, joka antaa minulle mahdollisuuden tutkia erityistanssinkentän kehittämisen mahdollisuuksia molempien tanssintarjoajien näkökulmasta. Tanssikeskus Citydancen pääpaino on tanssiharrastamisessa sekä kilpailutoiminnassa ja Oulu-opisto keskittyy ennen kaikkea laajalajaisesti ihmisen hyvinvoinnin edistämiseen.

Opinnäytetyössäni huomioin että, hyvää mieltä ja oloa tuottavaan tanssiin voivat osallistua kaikki sukupuoleen, etniseen ryhmään, rajoitteeseen tai rajoittamattomuuteen katsomatta. Tanssiin ovat tervetulleita kaikki, jotka haluavat liikkua ja nauttia tanssin hurmasta. Tanssikeskus Citydancen tarjonta painottuisi erityisryhmiin, jotka haluavat nauttia tanssin hurmasta esiintyen sekä kilpaillen. Oulu-opiston erityistanssi tarjonta voisi keskittyä erityisesti tanssiin hyvän mielen harrastuksena ilman kilpailullista asetelmaa.

Olen havainnut, että erityiset tarpeet omaavilla nuorilla on usein halu tutustua tanssikoulun tiloihin jo ennen heidän päätöstään osallistua tunnille. Opinnäytetyössäni tuon esille erilaisia lähestymistapoja, miten nuori voi tutustua tanssiin matalalla kynnyksellä. Näitä opinnäytetyössäni esille tuomia malleja voidaan hyödyntää esimerkiksi erityiskouluissa ja erityisentuen asumisyksiköissä nuorten tutustuessa tanssiharrastuksiin.

Sydäntäni lähellä on tanssinkentän rikastuttaminen erilaisilla lajeilla sekä tanssijoille. Tämän vuoksi olen opinnäytetyössäni tarkastellut millaisia kokemuksia Oulussa keväällä 2019 Tanssikeskus Citydancen CityMetka tanssiryhmän osallistuminen Arktiset askeleet -tanssikatselmukseen herätti nuorissa sekä heidän huoltajissaan. Olen opettanut erityisryhmiä tanssinopettajaopinnoistani asti (v. 2010). Olen ollut onnekas, kun olen saanut olla luomassa Oulun ja yhden Suomen suurimman tanssikoulun erityistanssitarjontaa. Olen saanut tuoda erilaisia tanssijoita, tanssitaitoa sekä tanssikasvatusta erilaisiin paikkoihin ihmisten nähtäville sekä saanut olla muovaamassa Oulun alueen tanssikansan ymmärrystä siitä mitä tanssi voikaan olla.

1.1 Tutkimuskysymykset ja -menetelmät

Opinnäytetyöni tarkoituksena on avartaa Oulun alueen tanssinkentän erilaisia mahdollisuuksia etenkin erityistanssin saralla. Tutkimukseni on työelämälähtöinen, jossa olen kartoittanut erityislasten ja -nuorten perheiden tarpeita sekä toiveita tanssiharrastuksen parissa. Haluan olla kehittämässä Oulun myöskin koko valtakunnan erityistanssitarjontaa. Tutkimukseni avulla toivon tuovani esille, miksi erityistanssi on tarpeellinen osa rikastuttamaan koko tanssinkenttää. Toivon, että opinnäytetyöni innostaa tanssinopettajia rohkeammin ottamaan erityisryhmiä tanssinopetukseen, koska erityistanssinkenttä ei ole kovin laaja Oulussa tai edes koko Suomessa.

Minulla on halu sekä tahtotila kehittää Oulun alueen ja sitä kautta valtakunnallisesti erityistanssin kenttää entistä avoimemmaksi kaikille harrastajille. Tällä hetkellä Tanssikeskus Citydance tarjoaa tällä hetkellä jalkojen päällä liikkuville tanssijoille sekä pyörätuoli tanssijoille mahdollisuuden tanssintuntiin. Oulu-opisto voisi täydentää kaupungin tarjontaa ryhmillä, joihin voi osallistua edullisesti matalalla kynnyksellä eri apuvälineitä käyttäen ja tanssia tutkaillen. Näillä toimenpiteillä molempien työnantajieni ryhmät palvelisivat yhdessä Oulun tanssinkenttää.

Etsin tutkimuksellani vastauksia seuraaviin kysymyksiin: Mitä tanssivat erityislasten ja nuorten perheet toivovat tanssiharrastukselta. Mitkä ovat tanssijoiden tai tulevien tanssijoiden toiveet ja haaveet tanssin saralla? Mitä lasten ja nuorten vanhemmat olettavat tanssin tuovan perheen ja lapsen/nuoren elämään? Minkä tyyppisiä kursseja tanssijat ja perheet toivovat tulevaisuudessa? Onko tanssikurssitarjonta ollut tanssijoille tällä hetkellä sopivaa? Saamalla vastaukset näihin kysymyksiin, on helpompaa lähteä kehittämään tanssinkenttää Oulun seudulla. Toivon opinnäytetyöni avaavan konkreettisia toimia, joita tanssin kentän rikastuttamisen eteen voisimme tehdä ja toimia.

Vastauksia varten toteutan kyselytutkimuksen yhteistyössä Oulun seudun kehitysvammaisten tuki ry:n kanssa. Olen kerännyt vastauksia kyselytutkimuksen, asiantuntijahaastatteluiden sekä tanssivia perheitä kyselyn pohjalta haastattelemalla.

1.2 Keskeiset käsitteet

Läpi tutkimukseni puhun kehitysvammaisista henkilöistä. Kohtaan kehitysvammaisen ihmisen, kuten kohtaisin kenet tahansa; ystävällisyydellä, avoimuudella ja avarakatseisuudella. Ensikohtaamisen jälkeen lähdemme yhdessä tutustumaan kuka minä olen ja kuka hän on. En näe diagnooseja, näen ihmisen. Minulle tärkeintä on, että tanssijan itsensä on hyvä olla tunnillani, eikä hän ole aggressiivinen itselle tai toisille. Ensikosketuksen näkemykseen sain Alito Alessin Dance Ability -koulutuksessa Wienissä kesällä 2010. Metodini näkyvin piirre on, että tanssitunnille ovat tervetulleita kaikki, paitsi ne henkilöt, jotka ovat väkivaltaisia itselleen tai toisilleen. (Impulstanz 2010.)

Suomessa kehitysvammaisia henkilöitä on kaiken kaikkiaan noin 50 000. Kehitysvammaan johtavia syitä on useita ja kehitysvamman laatua sekä tasoa voidaan arvioida erilaisista näkökulmista. Usein kehitysvamman syy jää kuitenkin tuntemattomaksi. Kehitysvammaisuus voidaan jakaa lievästä oppimisvaikeudesta vaikeavammaisuuteen, joka vaikuttaa kokonaisvaltaisemmin yksilön elämänlaatuun. Kehitysvamma todetaan näkyvimmissä tapauksissa, kuten Downin syndrooma, jo synnytyksessä tai lapsen ensimmäisten elinvuosien aikana, kun nähdään ettei lapsen kehitys kulje toivotulla tavalla. Kehitysvammaisuudesta puhuttaessa on vammaisuuden tullut ilmetä ennen 18 ikävuotta, sillä siihen mennessä aivot ovat kehittyneet täyteen kehityshuippuunsa. Aikuisiällä kehitysvammaisuutta muistuttavien oireiden ilmentymää kutsutaan aiovammaksi, tällöin oireet ovat voineet syntyä aivoja vahingoittavasta onnettomuudesta tai sairaudesta. (Verner 2017.)

Kehitysvammaisen henkilön on vaikeampaa oppia ja ymmärtää uusia asioita. Kehitysvammanlaatu vaikuttaa ihmisen elämään hyvin vaihtelevin tavoin. Lievät kehitysvammaiset pystyvät toimimaan hyvinkin itsenäisesti ja tarvitsevat tukea vain tietyillä elämänalueilla. Vaikeasti kehitysvammaiset puolestaan tarvitsevat jatkuvaa tukea ja huolenpitoa. Jokaisen ihmisen on kuitenkin mahdollista oppia uusia asioita tuen avulla ja tunnistaa omat vahvuudet sekä kyvyt. (Kehitysvammaliitto 2020.)

Kehitysvamma ei ole sairaus. Se on oire tai oireyhtymä. Lääketieteellisestä näkökulmasta kehitysvamma on aivojen toimintahäiriö, joka on tullut ennen aikuisikää. Oire on merkki elimistön poikkeavasta toiminnasta ja oireyhtymä tai syndrooma sisältää puolestaan useampia oireita. Kehitysvammaisuudessa esiintyvät oireet johtuvat isoavojen kuorikerroksen poikkeavasta toimintakyvystä ja koska aivokuoren eri alueet osallistuvat useiden toimintojen säätelyyn voi kehitysvammaan liittyä muitakin kuin älykkyyteen liittyviä häiriöitä. Liitännäisoireet voivat olla esimerkiksi kömpelöä liikkumista, puheentuottamisen vaikeutta tai poikkeavaa käytöstä. (Verner 2017.)

Kehitysvamma-ala on murroksessa ja tänä päivänä halutaan oikeutetusti painottaa, että kehitysvammaisia ihmisiä koskevat samat ihmisoikeudet kuin muitakin. Erityispalveluiden vähentämisellä pyritään tuomaan kehitysvammaisuutta näkyvämmäksi osaksi yhteiskuntaa ja lisäämään kehitysvammaisten osallisuutta sen täysvaltaisina jäseninä. (Kehitysvammaliitto 2020.) Vernerin nettisivuilla on kuvattu kehitysvammaisuutta seuraavin sanoin ”Kehitysvammaisuus näyttäytyy ennen kaikkea yhteisön suhteena yksilöön. Ihminen on aina enemmän kuin diagnoosi.” (Verner 2017.) Jos pystyisimme rakentamaan ajatusmaailmamme tämän ajatuksen varaan olisi yhteiskuntamme taas askeleen lähempänä tasavertaisuutta.

Erityistanssija voi olla kuka tahansa tanssista ja liikkeestä kiinnostunut henkilö. Minäkin haluan pitää itseäni erityistanssija, niin erityisenä termiä pidän. Minulle jokainen tanssija on erityinen, mutta tutkielmani yhteydessä käytän erityistanssija -termiä niiden henkilöiden kohdalla, jotka ovat joko kehitysvammaisia tai henkilön kehityksessä (psykkisessä tai fyysisessä) on muutoksia, jotka vaikeuttavat henkilön osallistumista normaalille tanssitunnille täysivertaisena tanssijana.

Opettamani soveltavan tanssin pohja ja perusteet ovat koulutuksessani tanssin opettajaksi (AMK), Dance Ability ja Esteettömän tanssin koulutuksissa sekä omassa kokemuksessani tanssin kentällä erilaisten tanssijoiden parissa ja omassa lajiosaamisessa eri tanssilajeista. Esteettömän tanssin ajatuksena on tarjota kaikille mahdollisuus osallistua tanssiin tai tanssinpetukseen. Itse näenkin tanssin samanlaisena kaikkien tanssijoiden kesken. Olipa tanssija sitten nuori, iäkäs, vauva tai vammainen on kaikilla oikeus tanssiin, liikkeeseen ja sen tuomaan hyvänoloon. Tunnille, jossa sovellan kehossani olevaa liikekieltä oppilailleni sopivaksi, ovat tervetulleita kaikki.

Inklusio sana juontaa juurensa Unescon Salamancan julistukseen (1994). Sanan käyttöönotolla haluttiin korostaa periaatetta, jonka mukaan normaalin yhteiskunnan piti olla avoin kaikille vammaisille henkilöille vamman asteesta riippumatta. (Parvela 2011.) Inklusiivisuuden termi ja käsite on hyvin laaja ja vaikeasti ymmärrettävä. Käsitteen pääpiirteinen ajatus on, että kaikki saavat osallistua tasavertaisina samaan opetukseen, kunhan tarvittavat tukitoimet on otettu huomioon. Minulle inklusiivisuus näyttäytyy tällä hetkellä vaikeasti toteutettavana asiana meidän yhteiskunnassamme. Tanssissa inklusiivisuus voisi toteutua jollain tasolla, riippuen opettajan koulutuksesta sekä asenteesta. Kannatan ehdottomasti tasavertaisuutta, mutta mielestäni tasavertaisuus on myös oikeutta saada opetusta omalla tasollaan vertaistensa joukossa. Kannustan ehdottomasti tanssikouluja ko-

keilemaan inklusiivisia tanssitunteja, jos tanssikoululla on mahdollisuuksia järjestää myös tarvittavat tukitoimet opetuksen yhteyteen. Koen inklusiiviseksi toiminnaksi jo ne pienet askeleet, joita tanssikoulut ovat tehneet edistääkseen soveltavan tanssin toimintaa.

2 AJATUKSIA TANSSIN MERKITYKSESTÄ

”Tanssi on koko elämä.” Näin vastaa kaksikymmentäkolmevuotiaan Millan äiti Sanna Hankala kysyttäessä tanssin merkityksestä hänen lapsensa, tämän nuoren naisen elämässä. ”Ja musiikki.” Kännnykkä on täynnä erilaisia, monimuotoisia Spotify -soittolistoja, joihin tanssitaan kaikki vapaa-aika. Millalla on Downin oireyhtymä ja hän rakastaa tanssia. Liike, itseilmaisuus, musiikki ja sen tuoma ilo sekä nautinto täyttävät usean erityisnuoren elämää. ”Ystävät ovat valitettavan vähissä, joten musiikki sekä tanssi tuovat sopivaa sisältöä päiviin” (S. Hankala 2019.) Haastattelin Sanna ja Milla Hankalaa erään koulutyöni yhteydessä ja koen, että minulla kirjoittajana on vastuu antaa lukijalle kuva tanssin merkityksestä erityistanssijan elämässä. Tämän vuoksi yhdistän aiemman tekstini tutkimukseeni. Olen tässä luvussa hyödyntänyt asiantuntijahaastatteluita vahvistaakseni opinnäytetyöni teoreettista taustaa.

Sanna Hankala kertoo erityisnuorten elämän pyörivän yksinkertaisten sekä selkeiden asioiden ympärillä: työt, kotiaika ja harrastukset. Harrastukset vievät vain pienen osan työn ulkopuolisesta ajasta, joten aikaa jää runsain mitoin tv:n katselulle, musiikin kuuntelulle sekä tanssille. ”Tanssi tulee kutsumatta, hyvin luontaisesti”, kertoo Sanna Hankala. Ystäviä nähdään harrastuksissa tai erikseen sovittuina ajankohtina. Näin ollen harrastus, tässä tapauksessa tanssi, voi täyttää suuren sosiaalisen, emotionaalisen sekä fyysisen aukon nuoren elämässä. (S. Hankala 2019.) ”Tanssi on mun elämä, mun intohimo”, toteaa Milla Hankala yksikantaan kysyttäessä tanssin merkityksestä hänelle (M. Hankala 2019). Ei ehkä sen kummempi vastaus kuin kenellä tahansa muulla nuorella naisella tai miehellä, mutta tässä tapauksessa, lauseella on suurempi painoarvo. Tanssi tosissaan on hänen elämänsä kaikin puolin niin fyysisen, henkisen kuin sosiaalisen elämän saralla. Etenkin sosiaalisilla kontakteilla on harrastuksen parissa suuri merkitys. Tanssiystäviä ja opettajaa halataan, toisia kannustetaan ja tarvittaessa autetaan.

2.1 Tanssin vaikutuksista lyhyesti

Tanssin vaikutuksista ihmisen hyvinvointiin on kirjoitettu paljon ja tanssin ammattilaiselle nämä vaikutukset ovat joka päivä nähtävillä omilla oppilailla sekä omassa alati muuttuvassa kehossa ja mielessä. Turhaan ei puhuta tanssin positiivisista vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin. Maailman terveysjärjestö WHO:n 2019 julkaisemassa raportissa on yhdistetty yli 900 tutkimusjulkaisua, jotka todentavat taiteen moninaisia vaikutuksia hyvinvointiimme. Tanssin ja muiden taideharrastusten ja -aktiiviteettien on osoitettu edistävän sosiaalista osallisuutta muun muassa kehitysvammaisten lasten ja heidän vanhempien kesken. (Fancourt & Finn 2019.)

Terveystieteiden maisteri ja fysioterapeutti Eira Malinen kertoo tanssin vaikuttavan positiivisesti ennen kaikkea ihmisen fyysiseen kuntoon. Kunnon kohoamisen lisäksi se vaikuttaa venyvyyteen, kimmoisuuteen, lihasten elastisuuteen, voiman kehittymiseen, kehon hallintaa, tasapainoon, ketteryyteen ja liikelaajuuteen (Malinen 2020). Malinen on työskennellyt erityiskuntoutujien parissa ja havainnut tilan hahmottamisen paranevan tanssin avulla. Hän mainitsee etenkin tanssisalin peilien vaikuttavan positiivisesti erityisliikkujan tilan hahmottamiseen sekä itsensä hahmottamiseen suhteessa muihin. Malinen kertoo kuinka opettajan oikein tehdyt liikkeet muokkaavat aivoja peillisolun järjestelmän kautta. (Malinen 2020.) Tanssi harjoittaa näitä asioita samanaikaisesti: liike, kehonasento ja linjaus sekä liikkuvuus. Jos tanssiin yhdistetään musiikki, saadaan vaikutuksia myös koordinaatioon, kävelynopeuteen ja rytmitajuun. Tanssilla on mahdollista purkaa stressireaktioita kehossa, lihasjännityksiä sekä sillä voi muokata omaa kehonkuvaa myönteisesti. Tutkimusten mukaan tanssin on todettu lisäävän selkäydinvamman vuoksi pyörätuolissa istuvien henkilöiden liikelaajuutta, lisäävän voimaa ja koordinaatiota sekä vähentäneen lepokipua. (Fancourt & Finn 2019.) Kokemukseni mukaan tanssi vaikuttaa kehoon hyvin kokonaisvaltaisesti

Kehollinen tieto on henkilökohtaista ja kokemuksellista, joka syntyy ihmisessä aistimusten, havaintojen, tuntemusten, elämysten ja tunteiden muodossa sekä pohjalta. Kehollinen tieto syntyy yhteydessä fyysisen ja sosiaalisen todellisuuden kanssa ja vuorovaikutuksessa rakentuva tieto tukee ihmisten välistä ymmärrystä yli kielellisten merkitysten. Ihmisen tietoisuus omasta kokemusmaailman eri sävyistä auttaa ihmistä tunnistamaan toisten ihmisten kokemuksia ja herkistää myötätuntoa toisia ihmisiä kohtaan. (Anttila 2017.) Kuten Anttila kertoo, tanssiessa keho ja mieli ovat kokonaisvaltaisesti läsnä ja näin ollen kehotietoisuuden lisääntyminen auttaa nuorta omaksumaan murrosiän ja aikuisuuden kynnyksen muutoksien hyväksymisen kehossaan. Koen että, erityisnuoret

kokevat kenties muita nuoria enemmän erilaisuuden hyväksymistä itsessään. Esimerkiksi äitiydestä haaveilevan nuoren kehitysvammaisen naisen on jossain vaiheessa itse hyväksyttävä, että hänen maailmassaan pienen vauvan, lapsen kasvattaminen voi olla mahdottomuus, kertoo nuoren down-naisen äiti (Kuvaja 2019). Toisaalta näen, että kehotietoisuuden ja itsensä hyväksymisen lisääntyessä tanssin avulla itsetunto kasvaa ja arvostus omaa itseä kohtaan nousee.

Minulle tanssitunti on liikkeen lisäksi sosiaalinen tapahtuma, jossa kehittyvät niin keskustelutaidot kuin työskenteleminenkin erilaisten ihmisten kanssa. Tanssinopettajana koen, että tunnilla on paljon muitakin tavoitteita kuin uuden liikemateriaalin oppiminen. Käytän itse paljon aikaa asioiden pohtimiseen nuorten kanssa sekä yhteiseen kommunikaatioon, jolloin minulla on isossa ryhmässä mahdollisuus nähdä jokainen tanssija erikseen. Nähdyksi tulemisen kokemus on minulle yhtä suuri tavoite tanssitunnilla, kuin itse liikekin. Soveltavan tanssin tunnilla näistä korostuvat erityisesti itsensä hahmottaminen toisiin sekä tilaan ja sosiaaliset taidot. Tanssikoulu Citydancen ryhmälläni CityMetkalla on esimerkillinen taito kannustaa kaikkia, vaikka jokaisella osallistujalla on hyvin erilaiset fyysiset sekä sosiaaliset taidot omaavia kanssa tanssijoita. Heille toisten arvostaminen vaikuttaa olevan luontaista. Toisia ei juurikaan kadehdi ja osallistujat ovat aidosti iloisia toisen onnistumisesta. Tämän kaltaista ilmapiiriä pyrin luomaan osaksi jokaista tanssituntia.

2.2 Soveltavan tanssin ulottuvuudet

Mitä on soveltava tanssi? Minulle soveltava tanssi on aivan sama asia kuin tanssi tai tanssitunti ylipäätään. Tunti rakennetaan ryhmän lähtökohdista käsin ja tavoitteet sekä tuntisisältö asetetaan ryhmälle sopiviksi. Eroavaisuudet, niin sanotun normaalin tanssitunnin sekä erityistanssitunnin välillä, lähtee opettajan asenteesta ja suhtautumisesta ihmisiin sekä tanssiin. Pääpiirteissään soveltava tanssi on ryhmän lähtökohdista ponnistava tanssitunti, jossa opettajan on otettava huomioon laajemmalti oppilaiden heterogeenisuus sekä erilaisten ihmisten tarpeet. Erityisryhmän jos minkä kohdalla tiivistyy ajatus tanssitunnin sosiaalisista tarpeista. Minulle tanssi on ennen kaikkea sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutuksellisuus vain korostuu erityisryhmien kanssa toimiessa.

Erityisryhmien liikunnalla (soveltava liikunta, erityisliikunta) tarkoitetaan niiden henkilöiden liikuntaa, joilla on sairauden, vamman tai muun heikentyneen toimintakyvyn tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua kaikille avoimiin liikuntaharrastuksiin ja joiden liikunta vaatii soveltamista

sekä erityisosaamista. Erityisliikunnan käsiteestä on siirrytty käyttämään sanaa soveltava liikunta. Sanana erityisliikunta korostaa liikkujaa ja hänen oiretaan tai vammaa, minkä vuoksi sen voi daan katsoa eristävän yksilöä yhteisöstä. Soveltavan liikunnan käsite korostaa liikuntatoimintaa ja sen soveltuvuutta kaikille. (Liiku 2020.) Samoista syistä soveltavan tanssin termi istuu opettamaani tanssilajiin paremmin.

Kokemukseni mukaan soveltavaa tanssia lähestytään usein taidetanssin tai luovan liikkeen kautta. Luovalle liikkeelle ja taidetanssille on myös paikkansa, enkä halua sen merkitystä unohtaa tai sivuuttaa tekniikan ja koreografian lumoissa. Luovalle liikkeelle on erityinen paikka, kun keho ei enää liiku joko ollenkaan tai liike on vähäistä tai kun ohjeiden noudattaminen luo haasteita. Luovan liikkeen kautta oman kehon ja mielen luovuus saa olla vapaa, mikään ei rajoita tai estä. Jos luovan tanssin harjoittaminen ei ole ennestään tuttua, vie sen harjoittamiseen tottuminen hetken aikaa. Luovalla tanssilla ja liikkeellä on opetuksessani joka tunnilla oma paikkansa, mutta riippuen ryhmästä en aina rakenna soveltavan tanssin tuntia pelkälle luovalle liikkeelle.

Minulle on ollut hyvin pitkään jo selvää, että opetan erityisryhmille kuin mille tahansa tanssiryhmälle tanssitekniikkaa, kehonkäyttöä, suuntia, tilankäyttöä, parityöskentelyä, balettia mitä vain. Soveltavan tanssin ryhmille käytän perusliikkumisen sekä tanssisarjan tai esityksen harjoittamiseen enemmän aikaa. Toisto ja tutut asiat ovat meidän parhaita ystäviämme. Tärkeää on saada onnistumisen ja edistymisen kokemuksia. Tekniikkaosuudessa harjoitteleme perusliikkumista ja kehon käyttöä, yksityiskohtaisia nilkan ojennuksia opetellaan, jos sille on jostain syystä erityinen tarve. Eihän tanssi kuitenkaan ole kauniista nilkan ojennuksesta kiinni. Pedagogina pyrin tarjoamaan mahdollisuuden kokonaisvaltaiseen fyysiseen ja psyykkiseen kokemukseen tanssiessa. Uskon, että vauhti, tempo, räväkkyys liikkeissä antaa soveltavassa tanssissa saman onnistumisen kokemuksen, kuin hitaat yksinkertaiset liikkeet. Onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä. Taitava opettaja onnistuu muovaamaan opetustaan kesken tunnin ja muuttamaan opetustaan ryhmän sen päivän kunnolle sopivaksi. Vaikeampien teknisten asioiden harjoitteluun tulee käyttää paljon enemmän aikaa kuin normaalissa ryhmässä. En pelkää antaa haasteita erityistanssijoille ja vuosien myötä olen opinut myös vaatimaan heiltä keskittymistä ja tanssiteknisen ja lajinomaisen taidon harjoittamista. Kerron heille avoimesti, kun harjoitteleme teknisesti vaikeaa liikettä tai koreografian muotoa. Onnistumisista muistan kehua ja riemuita.

Aikaisemmin on ajateltu, että muiden ihmisten joukkoon kuulumisen tuli riippua vamman asteesta. Lievemmin vammaiset hyväksyttiin, muita ei. Lopulta ymmärrettiin, että täysi integraatio tai inkluusio saavutetaan, kun tarvittavat tukitoimet tuodaan sinne, minne kukin yksilö menee tai missä hän haluaa olla. Inklusion ajatuksen avulla kaikki ovat opetuksen edessä tasavertaisia ja jopa vaikeimmin vammaiset henkilöt voisivat osallistua normaaliin koulunkäyntiin. Vammaisten sulkeminen omiin erillisiin palveluihinsa on julistuksen mukaan syrjintää. Vammaisilla on erityistarpeita, joka ei tarkoita sitä, että henkilö pitäisi poistaa muiden joukosta, koska erityistarve ymmärretään usein normaalin ympäristön poissulkevana. Mitä jos ajatus olisikin, että oppilaalla on erityistarve ja hän tarvitsee enemmän tukea ollakseen tavallisella luokalla. (Parvela 2011.)

Vuonna 2010 voimaantulleen perusopetuslain myötä erityisopetuksen järjestämiseen tulee kiinnittää erityisesti huomiota. Uudessa perusopetuslaissa opetuksen tulee edistää sivistystä, tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Opetuksen tavoitteena on lisäksi turvata riittävä yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella. (Perusopetuslaki, 2010.) Inklusiivista opetusta tavoitteleva ympäristö on ajatuksena loistava, mutta se luo opettajille ja kouluille paljon muutoksia tavalliseen arkityöhön. Kouluilla ei välttämättä ole resursseja tai opettajilla ei ole tarvittavia erityispedagogiikan taitoja, joilla hallita muuttuvaa oppilasainesta.

Inklusio ei ole yksinkertainen eikä yksiselitteinen asia. Inklusiivisessa toiminnassa pyritään takaamaan yksilön yhdenvertaisuus sekä tasa-arvoisuus, joka on ihmisarvon kannalta hyvin merkittävää. Inklusiivisessa opetuksessa on valtava määrä asioita, joita opettajan on otettava huomioon opetusta suunniteltaessa tai kesken tunnin. Kuvitellaan inklusiivinen tanssitunti, jossa on tarkoitus harjoitella lajitekniikkaa (esim. diskotanssi tai latino show lajeista samba) sekä koreografiaa ja paikalla on kahdeksan 13-17 vuotiasta kävelevää, perusälykästä nuorta, yksi liikuntarajoitteinen lievästi kehitysvammainen pyörätuolianssija sekä kaksi Downin oireyhtymän nuorta. Kyseinen tilanne tällä hetkellä tanssikouluissa Suomessa on epätodennäköinen, mutta inklusiivisen ajattelumallin myötä mahdollinen. Opettajan olisi pystyttävä tarjoamaan kaikille oppilaille yhdenvertainen mahdollisuus opetella diskotanssin tekniikkaa ja tanssia samassa koreografiassa.

Selvittääkseni millaisia ajatuksia inklusiiviseen tanssiin yhdistetään, soitin kollegoilleni ja kysyin heidän mielipidettään asiasta, olisiko toimintamuotoa heistä edes mahdollinen. Haastattelin kolmea kollegaani, joista kaksi opettaa lasten ja alkeiden lisäksi vahvasti lajissa pitkälle edenneitä. Kolmas

kollega toimii soveltavan tanssin parissa omassa työssään. Kollegani tanssin kentältä olivat yksimielisiä, että inklusiivisen tanssitunnin pitäminen vaatii erityisosaamista, joka on hankittu kenties aiemman koulutuksen myötä tai vaihtoehtoisesti työnantajan järjestämän koulutuksen myötä. Kollegani ajattelivat, että erilaisten oppijoiden ja tanssijoiden kohtaaminen on kiinni paljon opettajan omasta asenteesta sekä avoimuudesta erilaisuutta kohtaan. Haastattelemini kollegoiden mukaan asenteisiin vaikuttaa pitkälti tiedon puute, jota koulutuksella voitaisiin hälventää. He myös sanoivat, etteivät kaikki opettajat ole valmiita kohtaamaan normista poikkeavia henkilöitä.

Latino show -taituri ja lastentanssiopettaja Marjukka Koivuniemi kokee erilaisten ryhmien kasvattavan etenkin nuoria tanssijoita erilaisten liikkujien ja tanssijoiden maailmaan. Koivuniemi myönsi, että uusi tilanne, jossa tunnilla olisi hyvin erilaisia oppijoita saisi hänet aluksi hämilleen, mutta selviäisi tunnista soveltamalla opetustaan. Hän kiinnittäisi erityistä huomiota tanssikasvatukselliseen puoleen inklusiivisella tanssitunnilla. Hän uskoo, että kun ryhmädynamiikka on kunnossa, ryhmä voi kyetä mihin vain. Koivuniemi kokee, että inklusiivisen tanssitunnin pitäminen vaatisi erityisen paljon tunnin sisällön suunnittelua ja muokkaamista. (Koivuniemi 2020.) Samoihin ajatuksiin yhtyi tanssinopettaja Jenni Jokikokko-Jakkula, jonka päälaaji diskotanssi vaatii aivan erityistä fysiikkaa sekä kehonhallintaa. Jokikokko-Jakkula kokee oman aiemman ammattinsa fysioterapeuttina auttavan selviytymään inklusiivisen tanssitunnin tuomista haasteista, mutta suunnittelutyötä uusi opetustilanne vaatisi. Hän kokee, että nopeatempoinen ja liike-estetiikaltaan vaativa disko ei lajina ole inklusiiviselle tanssille se kaikkien sopivin. Jokikokko-Jakkula näkee, että liikuntarajoitteinen tanssija voisi olla mukana diskotanssi tunnilla, jolloin tanssija saisi siitä vahvistavan ylävartalotreenin. Inklusiivisuutta ajatellen diskotanssin alkeis- ja alkeisjatkotunnit voisivat toimia kaikille avoimina. Näiden tasojen jälkeistä etenemistä tulisi arvioida yksilöllisesti. Jokikokko-Jakkula jäi miettimään, mikä on vertaistuen merkitys tanssiharjoittelussa. Onko inklusiivinen opetus hyvä ratkaisu lajista riippumatta ja onko itsetuntoa nostattavaa, jos tanssija saa joka kerta eri ohjeet kuin muu ryhmä. (Jokikokko-Jakkula 2020.)

Soveltavan tanssin opettaja Elisa Ahonen oli selkeästi sitä mieltä, että inklusiivisen opetuksen esteenä ovat asenteelliset ongelmat. Ahosen mukaan hienointa olisi, jos kaikki voisimme osallistua samoille tunneille, mutta koska maailma ei ole hänen sanojensa mukaan pumpulinen, joudumme tyytymään vähempään. Hänen ajattelee, että inklusiivisen tanssin toteutuessa opettajalla olisi hyvä olla käsitys erityispedagogiikasta. (Ahonen 2020.) Ahonen on aiemmalta ammatiltaan sosionomi ja on koulutuksensa sekä asenteensa puolesta valmis opettamaan erilaisia oppijoita. Hänen tanssitunneilleen ovatkin aina ovet avoinna kaikille tanssista kiinnostuneille.

Tanssikeskus Citydancen tarjonnassa on tällä hetkellä kaksi erityistanssituntia, jotka eivät ole inklusiivisia. Toiminta tanssikoulun sisällä voidaan toisaalta ajatella olevan pienin askelin inklusiivista. Erityistanssijat käyttävät samoja pukuhuonetiloja kuin kaikki muutkin, he osallistuvat samoihin näytöksiin kuin muutkin tanssijat ja heidän tuntinsa on samoissa tiloissa parhaimpaan tanssiaikaan, aivan kuten muillakin.

Inklusiivisen tanssitunnin toteutuksessa olisi mietittävä onko toiminta erityistanssijan kannalta motivoivaa, kannustavaa tai itsetuntoa kohottavaa. Vai olisiko kuitenkin mielekkäämpää tanssia ja toimia omiensa joukossa, jossa jokainen saa tanssia koreografiaa, joka on suunniteltu juuri hänen ryhmänsä taitotasoa kunnioittaen. Inklusio tanssinopetuksessa ei ole helppo ja yksinkertainen, mutta toteutettavissa asia.

3 TANSSIJANA MUIDEN JOUKOSSA

Millaista on olla tanssijana muiden joukossa vertaisena ja tasa-arvoisena? Tätä kysymystä olen joutunut pohtimaan sekä käsittelemään työni kautta soveltavan tanssin opettajana. Pohdin seuraavassa luvussa omaa historiaani tanssinopettajana erityistanssin ja soveltavan tanssin parissa sekä avaan lukijalle tanssijoiden kokemusten kautta tuntemuksia miltä tuntuu olla erilaisena tanssijana tasavertaisena esiintyjänä isossa tanssitapahtumassa. Mitä se merkitsee tanssijan lisäksi perheelle ja koko yhteisölle.

3.1 Lyhyt erityistanssihistoriani

Olen saanut opettaa soveltavan tanssin ryhmiä vuodesta 2010 tanssinopettaja opintojeni parissa sekä Oulu-opistolla Metka -tanssia vuodesta 2015 ja CityMetka -ryhmää Tanssikeskus Citydancella vuodesta 2017. Soveltavan tanssin ryhmien mahdollistuminen Tanssikeskus Citydancen tarjontaan avasi portin erityisliikkuville tanssia ja harrastaa siellä missä muutkin. Olen opiskellut tanssinopettajaksi Oulun ammattikorkeakoulussa (2009-2014), jolloin kiinnostuin tanssin erilaisista mahdollisuuksista ja sen tuomista positiivisista vaikutuksista ihmiseen ja hänen hyvin vointiin. Koska erilaisten ihmisten kohtaaminen ei ole ollut minulle koskaan vaikeaa, oli minulle luontaista lähteä tutustumaan soveltavaan tanssiin. Erityistanssin tarjonta oli hyvin pientä Oulussa eikä kollegiaalinen tukiverkko ollut laaja. Kiinnostus erilaista tanssia ja erilaisia ihmisiä kohtaan ajoi minua jatkamaan omaa kehittämistäni ja opettamista soveltavan tanssin parissa.

Opintojeni aikana opiskelin Alito Alessin Dance Ability -menetelmää olessani vaihto-opiskelijana Wienissä. Alessin menetelmässä kaikki ovat tervetulleita hänen tanssitunneilleen poissulkien henkilöt, jotka ovat itselleen tai toisille väkivaltaisia. Menetelmän harjoitteet vaativat ohjeiden ymmärtämistä vähintäänkin osalta ryhmän jäsenistä. Dance Ability -koulutukseen innoituksen sain puolestaan Pauliina Lapin kehittämiä Esteettömän tanssin -menetelmän koulutuksesta.

Tanssinopettajaopintojeni jälkeen sain aloittaa soveltavan tanssin tunnit Oulu-opistolla vuonna 2015. Ryhmä oli pääasiassa asumisyksikkö Sympiskodin asukkaita ja kokoonnuimme Haukiputaalla. Yhteisen historiamme alussa tapasimme päiväkodin salissa, mutta haasteet aikataulun, tak-

sikuljetusten ja talven tuomien muiden kulkemiseen liittyvien haasteiden myötä päädyimme tanssiin Sympiskodin olohuoneessa. Tilaa oli käytössämme vähemmän, mutta asukkaiden fyysisen kunnon heikentymisen myötä ei laajasti kehon käyttäminen ollut enää itsestäänselvyys. Jokaviikoinen kokoontuminen vaihtui kuuteen tanssikertaan puolessa vuodessa.

Laajemmin soveltavaan tanssiin sukeltaminen kävi kuitenkin pienten sattumustenkin kautta, kun Tanssikeskus Citydancen toimitusjohtajan Merja Satulehdon määrätietoinen ajatus soveltavan tanssin tarjonnasta sai alkunsa jo vuonna 2013. Aika ei ollut tuolloin vielä otollinen soveltavan tanssin ryhmille, sillä olin raskaana. Raskauden ja äitiysloman jälkeen Citydance muutti uusiin tiloihin ja jälleen siirsimme haavetta uudesta aluevaltaukselta. Vihdoin vuonna 2017 aloitimme soveltavan tanssin kurssin kerran kuussa kokoontuvan ryhmän muodossa. Syksystä 2017 alkaen Tanssikeskus Citydancella on ollut CityMetka -ryhmä, jonka toiminta on vahvistunut vuosi vuodelta niin, että kaudelle 2019-2020 ryhmiä muodostui jo kaksi CityMetka Dance sekä CityMetka luova.

CityMetka ryhmä tarjoaa minulle sen, minkä koen tanssissa olevan tärkeintä; nautinto, tanssin ilo, ihmisten hyväksyminen, avarakatseisuus toisia kohtaan sekä kannustus muita tanssijoita ja tanssilajeja kohtaan. Innostus on aitoa ja se tarttuu. Työtä erityisryhmien parissa ei tehdä ilman luontaista kutsumusta tai taitoa olla erilaisten ihmisten kanssa. Olen saanut Tanssikeskus Citydancen työn myötä tuoda erilaisia tanssijoita, tanssitaitoa, tanssikasvatusta ihmisten eteen, olla muovaamassa tanssikäsitystä ja saanut tuoda tanssiniloa erilaisiin paikkoihin nähtäväksi niille ihan ”tavallisille” ja ”normaaleille” ihmisille.

Tanssikeskus Citydance vastasi soveltavan tanssin tarjonnallaan usean nuoren kaipuuseen omasta tavoitteellisesta tanssiryhmästä. Ajatukseni ryhmän suhteen eivät olleet kilpailu/katselmus maailmassa, vaan tanssin ja esiintymismahdollisuuksien tarjoamisessa myös erityistanssijoille. Kilpailumaailmaan astuimme vanhempien ja ryhmäläisten toiveesta sekä halusta olla osa tanssitaapahtumaa, aivan kuten muutkin tanssijat. Tanssin ilon ja riemun välittäminen katsojille on minulle tärkeää. Tanssijoilla itsellään on tavoitteita ja toiveita menestymisen suhteen ja pettymys on suuri, kun katselmuksessa ryhmää ei huomioidakaan palkinnolla tai kunniakirjalla. Toiveeni on, että kilpailuun tai katselmukseen osallistuvan ryhmän toimintaa arvioidaan kriteerein, jotka kilpailu/katselmus on määritellyt.

Erityisryhmien opettaminen ei opetuksessani poikkea muiden ryhmien opettamisesta kuin siinä, että tanssijat tarvitsevat enemmän aikaa tekniikan ja koreografian harjoittamiseen. Haluan vaalia

tanssijoiden sosiaalisen kanssakäymisen tarvetta antamalla aikaa tanssiystävän kohtaamiselle. Kerron seuraavassa esimerkkejä opetuksestani. Olemme tanssineet Tanssikeskus Citydancen CityMetka ryhmämme kanssa 3 vuotta. Joka tunnilla tekniikkaharjoitteet alkavat laukkahypyllä. Muutimme laukkahypyn tehtäväksi eteenpäin, jolloin takimmainen jalka jahtaa etummaista jalkaa. Opettelimme vaihtamaan oma-aloitteisesti etujalkaa harjoitteen edetessä. Harjoittelimme jalan vaihtoa kahden laukkahypyn jälkeen, kunnes esittelin heille Chassé -askelikon, jossa etujalka vaihtuu jokaisella askeleella/hypähdyksellä. Olimme harjoitelleet askelikon eri muotoja yli kaksi vuotta ennen sen varsinaisen oikean muodon esittelyä opiskelijoille. Yleensä Chassé -askeleen perusmuodon opetteluun käytetään paljon vähemmän aikaa. Kehon puoliskoiden hahmottaminen on ollut tälle ryhmälle todella haastavaa ja vaikeaa. Monille tavallisilla tanssitunneilla kävijöille nämä kuulostavat yksinkertaisilta asioilta, mutta erityisryhmien kanssa yhden uuden askelikon harjoittamiseen käytetään monin kertainen aika.

Toinen esimerkki on piirin muodostaminen. Ryhmän toiminnan alussa jo alkupiirin hahmottaminen oli vaikeaa, saati piirin muodostaminen kesken tanssiesityksen. Sinnikkäällä harjoittelulla suurimmalla osalla laajan piirin muodostaminen onnistuu nyt hyvin ja toimivat esimerkkinä muille tanssijoille. Kun itsen hahmottaminen tilassa tai suhteessa muihin ontuu, ei asiat olekaan niin yksinkertaisia kuin niiden olettaisi olevan. Suurimpia haasteita erityistanssiryhmän opettamisessa vaikuttaa olevan kuinka osallistujat hahmottavat oman kehonsa, tilan sekä muut tanssijat. Eli oikeastaan ne elementit, joista liikemateriaalin lisäksi useimmat tanssiteokset ja tanssitunnit rakentuvat. Erityistanssiryhmän opettajalta vaaditaan keskeneräisyyden sietokykyä ja muutoksien sietämistä. Täydellisyyttä, kuten usein sen miellämme, ei ole syytä tavoitella. Tärkeimpänä täydellisyytenä tavoittelisin iloista mieltä tanssitunnin jälkeen.

Koen olevani onnekas, kun oma mielenkiintoni on ajanut minut soveltavan tanssin pariin. Opinnäytetyö on vahvistanut käsitystäni soveltavasta tanssista sekä sen tuomista mahdollisuuksia työelämään ja opetukseen.

3.2 Uutta kohti: Arktiset askeleet -tanssikatselmus

Vaikka itse tanssijana haluan viedä omaa tanssillisuutta keholähtöisempään suuntaan, haluan pedagogina ja erityistanssinopettajana luoda toisenlaisia mahdollisuuksia oppilailleni. Erityistanssijoille kilpailulavalle astuminen on ollut unelma, joka ei kenties koskaan toteudu. Opettaessani erityisryhmiä on minun otettava huomion heidän toiveensa sekä haaveensa tanssiharrastuksen sisällöistä huomioon. Kilpailuiden tarkoitus on luoda osallistujille itseluottamusta ja varmuutta omaan tanssiin. Tavoitteet eivät ole kilpailussa menestymisessä, vaan tarjota osallistujille elämyksiä, joita he eivät välttämättä pysty muuten saavuttamaan. Minulle itselleni on tärkeintä erilaisen tanssin näkyväksi tekeminen. Ajatusmaailmaani ei sovi vihkiytyminen vain yhteen ainoaan tanssilajiin, vaan haluan tarjota erilaisia kokemuksia tanssijoilleni.

Taidetanssimaailma vierastaa ja ehkä paheksuu kilpailumaailmaa, mutta kokemukseni mukaan erityisryhmät kaipaavat juuri sitä mikä on ollut heidän saavuttamattomissaan niin kauan. He eivät näe vain kilpailua, vaan heidän elämäänsä mullistavan tekijän. Kilpailujen tai katselmusten myötä erityistanssijat ovat osa sitä samaa kulttuuria ja maailmaa, jonka ovat nähneet vain sivusta kenties sisarusten tai ystävien kautta. Tuomalla tanssin kilpailu/katselmusmaailman erityistanssijoiden elämään sopeutamme samalla heitä ja meitä osaksi samaa tanssikulttuuria. On ensiarvoisen tärkeää pedagogina painottaa nuorille kilpailuun osallistumisen motiivit. Minulle arvokkainta on, että tanssitunnilla on kivaa, että se on mukava harrastus, josta lähteä hymyillen kotiin. Koreografia rakentuu siinä sivussa siihen pisteeseen, kun se on sille ryhmälle kyseisessä ajassa mahdollista. Uuteen tanssikauteen ei lähdetä kilpailuilme edellä, vaan hymyhuulilla. Samalla tarkastellen mitä tämä kausi meille tuo tullessaan. Opettajana ja koreografina minulla on kuitenkin oltava selvä linja aikataulusta ja tavoitteista kauden suhteen, sillä soveltavan tanssin ryhmillä aikaa tulee varata koreografian valmistamiseen enemmän kuin ”normaaleilla” ryhmillä. Koen tärkeäksi soveltavan tanssin ryhmien parissa, että heillä on mahdollisuus samaan kuin muillakin tanssijoilla. Heillä on mahdollisuus esiintyä samoissa keväänäytöksissä kuin muillakin tanssijoilla, he voivat osallistua samoihin katselmuksiin, tanssikilpailuihin tai tapahtumiin kuin muutkin tanssijat ja he voivat tuntea olevansa tasavertaisia.

Keväällä 2019 osallistuin Tanssikeskus Citydancen CityMetka -tanssiryhmän kanssa 35 vuoden perinteet omaavan tanssikatselmuksen Arktiset askeleet esiraatiin. Videoimme tanssimme joulunäytöksessä ja jännitimme tammikuun loppuun pääsemmekö itse tapahtumaan 260 teoksen jou-

kosta. Suomalaisen tanssikansan onneksi meidät valittiin 48 teoksen joukkoon ja olimme osa Arktiset askeleet -katselmusta. Valloitimme raadin ja saimme tanssia vielä 19 teoksen joukossa loppunäytöksessä.

Näille nuorille katselmus oli kilpailu ja tanssimme tiemme kilpailun ”finaaliin” eli Arktisten askeleiden loppunäytökseen. Tanssijoille ja heidän vanhemmilleen oli valtava merkitys olla osa ”normaalien” tanssijoiden tapahtumaa. Kyseessä ei ollut kehitysvammaisten tanssikarkelot tai paikallisen kehitysvammayhdistyksen kevätjuhla, vaan me saimme olla osa isompaa tanssiyhteisöä. Mielessäni kuvittelin meidän vähän tökkäävän suomalaista tanssikansaa ja opettavan sille tanssin ilosta ja riemusta sekä ryppyotsattomuudesta. Kaikkia katsojia emme voi miellyttää, mutta suurinta osaa kyllä ja kokemus oli sykähdyttävä niin tanssijoille, heidän vanhemmilleen, kuin yleisöllekin.

Eeva Anttila puhuu ihmisen omasta kosketuksesta itseensä, kehollisuuteensa ja tunteisiinsa ja viestii, että ne ovat edellytys sille, että ihminen voi ymmärtää toista ihmistä ja saada taiteen sekä leikin kautta kosketus itsessä piilevään toiseuteen; kykyyn ymmärtää toista ja suuntautua kohti toista. Jotta voisi ymmärtää ja suvaita toinen on ihmisen kohdattava toisuus itsessä ja toisissa. Anttilan mukaan monikulttuuristuvassa maailmassa tämä kyky tulee olemaan yhä tärkeämpi jokaiselle ihmiselle. (Anttila 2001, 86.) Ajattelen Anttilan sanojen merkitsevän sitä, että meidän on hyvä tunnistaa itsessämme kasvava erityistanssija ja silloin voimme ymmärtää myös erityistanssijoita. Erityistanssijat koskettavat aitoudellaan meissä jotain sellaista, joka saa aikaan suuren yhteenkuuluvuuden tunteen.

3.3 Arktiset askeleet, vanhemman suusta

Jotta voisimme ymmärtää, mitä Arktiset askeleet -tapahtumaan osallistuminen erityisnuoren perheelle merkitsee, haluan jakaa erään vanhemman kokemuksen ja ajatukset tapahtumasta sekä sen tuomasta tunnemyrskystä. On normaalia tai tavallista, että lapsen harrastuksen myötä tulee mahdollisuus peleihin, kilpailuihin matkoihin joukkueen tai ryhmän kanssa, on yhteisiä tavoitteita ja halu pärjätä. Näin ei kuitenkaan välttämättä tapahdu, kun puhumme erityisen lapsen tai nuoren harrastuksesta. Vain harva laji tarjoaa kilpailumahdollisuutta ja hyvin usein kilpailut, joita järjestetään, on järjestetty muiden erityislasten/nuorten joukossa. Valitettavan harvoissa asioissa erityisryhmä pääsee osaksi sitä tapahtumaa, jossa niin sanotut normaalit lapset ja nuoret ovat.

Ellan äidin tarina

”Onpa ollut tunteikas viikonloppu. Sydän on täynnä onnellisuutta ja pientä ylpeyttäkin. Unelmat voivat toteutua, siis ne suuretkin unelmat.

Ella on harrastanut tanssia monta vuotta erilaisissa erityistanssin ryhmissä. Jokunen vuosi sitten Ella sanoi eniten unelmoivansa osallistuvansa tanssikisoihin. Kannustavat ja unelmiin uskovat sanat juutuivat silloin kurkkuuni. En itsekään uskonut Ellan suureen unelmaan päästä kisaamaan. Taisin kommentoida asiaan pala kurkussa jotakin ympäripyöreää. Ellan nykyinen tanssiopettaja, huipputanssinopettaja Heidi Ranta ehdotti Citymetka-tanssiryhmän ilmoittamista Arktiset Askeleet- tanssikatselmukseen. Yli 200 tanssiesityksestä 51 ryhmää selvisi esikarsinnan ja pääsi esittämään tuomaristolle tanssinsa. Loppukatselmukseen valittiin n. 20 tanssia myös Citymetkat. Heidi- ope palkittiin ansiokkaasta työstä erityisryhmän kanssa ja tanssijat saivat myös stipendit. Tanssiryhmä sai esityksestään huikeat ablodit ja tuomaristolta kannustavan palautteen.

Kiitollisena Arktisille Askelille rohkeudesta ottaa erilainen tanssiryhmä mukaan tapahtumaan ja ennen kaikkea Heidille kaikesta, mitä olet nuorille antanut. Tanssi kuuluu kaikille ja ennen kaikkea usko unelmiisi, vaikka äitisi ei aina usko.”

”Usko unelmiisi, vaikka äitisi ei aina usko” saa minut joka kerta herkistymään. Tapahtumaan osallistumisella oli paljon suurempi merkitys, kuin osasin ikinä kuvitella. Nuoret jännittivät esiraadin päätöstä. Katselmukseen pääsy sai meidät jännittämään esiintymisvaatteiden valintaa. Itse tapahtuma, meikit, hiukset, valoharjoitukset, muut esiintyjät jännittivät. Kaikki jännitti, niin minua, tanssijoita, kuin vanhempiakin. Olimme kaikki uuden edessä, minäkin. Esiintyminen oli mielestäni maailman luokkaa. Ja tapahtumaan osallistuminen iloinen ponnistus kaikilta. Katselmuksen muut tanssijat ottivat ryhmämme lämpimin katsein ja tsemppitoivotuksin vastaan.

Vanhempien kyyneltulva oli, jos ei loputon, niin pitkä, tunteikas ja aito. Heistä paistoi kiitollisuus, onnellisuus ja ilo osallisuudesta sekä tasavertaisuudesta. On kieltämättä vaikea asettua näiden nuorten vanhempien asemaan ja ymmärtää oikeasti mikä merkitys tapahtumaan osallistumisella oli ja on. Kukaan heistä ei ollut osallistunut vastaavaan tapahtumaan tai tapahtumaan, joka ei olisi

suunnattu vain kehitysvammaisille. Uskoin meidän tuovan Arktisiin askeleihin aitoa tanssin ja lähimmäisen rakkautta sekä välitöntä suhtautumista kaikkeen. Saimme kasvattaa yleisöä ja tanssikansaa yhä avarampaan näkemykseen tanssin merkityksestä, sillä tiellä aiomme jatkaa. Tämä jos mikä on parasta inklusiota, johon tanssimaailma voi tällä hetkellä vastata. Tanssi kuuluu kaikille.

3.4 Mitä minulle on erilaisuus

On mielenkiintoista ja vangitsevaa ajatella, että voimme olla erilaisia niin monelta kantilta. Barbara Prashnig kirjoittaa Eläköön erilaisuus, oppimisen vallankumous käytännössä -kirjassaan ajatuksen siitä, kun alkaa ymmärtämään itseään ja ihmisten erilaisuutta vähän paremmin, ajatus tasa-arvoisuudesta, mutta erilaisuudesta voi saada syvemmän merkityksen. Kun lopetamme oman itsemme pohtimisen ja hyväksymme yksilöllisyytemme, kun ymmärrämme paremmin, keitä olemme, ja millaisia piirteitä meillä on. (Prashning 2006, 29.) Tällä ajatuksella haluaisin meidän kaikkien tutkivan itseään ja pohtivan ymmärrämmekö itseämme tai olemmeko valmiit hyväksymään itsemme sellaisena kuin olemme. Tiedän erityisnuorten kamppailevan oman erityisyyden kanssa ja oman itsen hyväksyminen on välillä vaikeaa. Osa erityisnuorista ymmärtää oman erilaisuuden luovan haasteita koko perheelle ja, että hänen on luovuttava tietyistä asioista erilaisuutensa vuoksi.

Olen miettinyt miksi erilaisuus pelottaa tai jännittää. Meidät on kenties asetettu niin, että erilaisten ihmisten kohtaaminen on outoa, ja jos jokin on outoa, on siihen syytä suhtautua epäilevästi. Mitä jos tämä asenne muuttuisi ja suhtautuisimmekin erilaisuuteen uteliaisuudella sekä kiinnostuksella? Erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen avaa tanssinopettajille ja meille kaikille mahdollisuuden sukeltaa johonkin uuteen ja ihmeelliseen, mutta kuitenkin tavalliseen. Voihan olla, että löydätkin erilaisuudesta jotain samaistumiskohtia omaan elämääsi. ”Olemme erilaisia, mutta samanarvoisia” - on helpommin sanottu kuin tehty. Tämän ajatuksen eteen meidän on tehtävä yksilöinä ja ryhmänä määrätietoisesti töitä.

4 ERITYISTANSSIN TOIMIJAT OULUSSA JA MUUALLA

Freelance-tanssinopettajana minulla on useita työnantajia, joista suurimmat ja minua eniten työllistävät ovat vapaan sivistystyön oppilaitos Oulu-opisto ja yksityinen toimija Tanssikoulu Citydance. Saan työskennellä hyvin eri tavalla tanssin parissa näissä kahdessa työpaikassa, mutta yhteistä niille on asiakkaiden sekä henkilökunnan rakkaus tanssiin. Avaan tässä luvussa työnantajiani sekä heidän toimintaansa erityistanssin parissa. Tutkielmani lopussa esitän molemmille työnantajilleni toimenpiteitä erityistanssin kehittämiseen Oulun alueella. Luvussa olen käyttänyt seuraavassa luvussa asiantuntijahaastatteluita lähteinä.

4.1. Työnantajat Oulu-opisto ja Tanssikeskus Citydance

Tanssikeskus Citydance tarjoaa asiakkailleen lajiin keskittyviä tunteja jo varhaisessa vaiheessa ja on aktiivinen tapahtuminen järjestäjä sekä kilpailutoimija. Tanssikeskus Citydance on pääasiassa yhteen tilaan keskittynyt toimija, jonka sijainnin useimmat Oululaiset tanssijat tuntevat. Oulu-opisto on laajan Suur-Oulun alueella toimiva kansalaisopisto, jonka toiminta-ajatus on tarjota kaikille kuntalaisille harrastusmahdollisuus. Opetusta on laajalla alueella ja toimipaikkoina yleensä koulujen tai päiväkotien salit. Oulu-opiston tanssinopetusta ohjaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma. (Räty 2020.)

Oulu-opisto

Suomessa toimii yhteensä 185 kansalaisopistoa. Valtakunnallisesti kursseille osallistuu noin 650 000 opiskelijaa, joista 11 000 eri henkilöä käy Oulu-opiston kursseilla. Oulu-opisto on Suomen neljänneksi suurin vapaan sivistystyön oppilaitos, jonka omistaa Oulun kaupunki. Oulu-opiston ajatuksena on tuoda opetus lähelle ihmistä. Opetusta on tarjolla yli 1500 kurssin verran eri-ikäisille harrastajille noin 100 toimipaikassa Suur-Oulun alueella. Toimintaa tarjotaan muun muassa käsitöistä kieliin, liikunnasta tanssiin ja kuvataiteesta teatteriin. Taiteen perusopetusta annetaan yleisen oppimäärän mukaan tanssissa, kuvataiteessa, musiikissa ja käsitöissä. Opiston toimintaa kuuluu myös liikuntakoulu sekä erilaisten luentojen järjestäminen. Opiston arvoja ovat Oulun kaupungin arvopohjan mukaan rohkeus, reiluus, vastuullisuus ja hyvinvointi. Kansalaisopisto-opinnoissa korostuvat omaehtoisuus, yhteisöllisyys ja osallisuus. Opinnot perustuvat aina ihmisen omaan haluun

oppia ja kehittyä. Oulu-opiston tavoitteena on vapaan sivistystyön lain mukaan edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. (Oulu-opisto 2020.) Oulu-opistossa tanssii noin 500 lasta ja nuorta sekä noin 200 aikuista tanssinharrastajaa kertoo tanssin vas-
tuuopettaja Irene Rätty (Rätty 2020).

Työpaikkana tanssinopettajalle Oulu-opisto on hedelmällinen alusta taiteen tekemiselle. Opetusta ohjaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelma, johon opettajiston on helppo nojata. Opettajina toimivat alan ammattilaiset baletin, katutanssin, nykytanssin, showtanssin ja lastentanssin saralla. Opistolla on mahdollisuus järjestää joulun- ja kevätnäytökset oppilaille esiintymistiloissa Oulun keskustassa Pohjankartanon juhlasalissa sekä Haukiputaan teatterikuopalla. Isoimmat, yli 10-vuotiaat, oppilaat pääsevät esiintymään useammin kuin kerran. Tämä on tanssikasvatuksellisesti erittäin merkittävää sekä myös oppilaita motivoivaa ja pedagogisesti pitkälle kantavaa. Esitykset ovat iso osa oppilaiden tanssikasvatusta valo/tilaharjoituksineen tekniikan kanssa sekä teemaan sopivine asuineen. (Rätty 2020). Kokemukseni mukaan Oulu-opistossa on tanssinvas-
tuuopettajan myötä tanssikasvatusta edistävä ilmapiiri, missä jokaisen työtä arvostetaan ja jokainen saa olla juuri sellainen pedagogi ja taiteilija kuin on.

Tanssikeskus Citydance

Tanssikeskus Citydance kuvaa itseään sanoilla ”menoa ja meininkiä”. Ja sitä tämä 30-vuotias tanssikoulu asiakkailleen tarjoaakin. Upeat tilat Oulun Terminaalissa luovat tanssinharrastajille sekä tanssinopettajille mainion mahdollisuuden työskennellä tanssin parissa kevyemmin tai kilpailumielessä tiiviimmin. Tanssikeskus Citydance on yksi Oulun alueen johtavia tanssikouluja, joka työllistää suuren joukon alansa huippuammattilaisia. Tanssikoulun toimitusjohtaja Merja Satulehto kertoo tanssikoulun toimintaa ohjaavan monipuolisten tanssiharrastusmahdollisuuksien tarjoamisen eri-ikäisille ja tasoisille tanssinharrastajille. Lajivalikoima on laaja, jossa on tilaa myös pienille marginaalilajeille. (Satulehto 2020.) Operatiivinen johtaja Ann-Helen Piri (2020) kertoo Satulehdon johtavan tanssikouluun tanssi, ei liiketoiminta, edellä.

Tanssikoulun asiakkaista noin neljännes keskittyy tanssinharrastamisen lisäksi tanssikilpailutoimintaan. Tanssikoulun kautta on ponnahtanut alan ammattilaisuuteen useita Suomen huippuopettajia mm, katutanssin, diskotanssin ja showtanssin maailmaan. Tanssikeskus Citydance on aktiivinen eri tanssitapahtumien järjestäjä Oulussa. (Piri 2020.) Opetus Tanssikoulu Citydancessä pohjaa la-
jien tekniikan opetteluun jo varhaisessa vaiheessa 4-vuotiaille lapsille tarjotaan show- ja hip-hop-

tanssissa lajitunteja ja suuntautuminen omaan lajiin alkaa, muiden lajien osalta tämä alkaa 5-6-vuoden ikäluokilla. Kilpailullisen toiminnan ollessa yksi tärkeä osa tavoitteellista tanssinopetusta, on hyvä kasvattaa lapsia pienestä pitäen oman lajin tekniikan harjoittamiseen, jotta halutessa isompana kilpailumaailman ovet olisivat helpommin avattavissa. (Satulehto 2020.) Opettajalle ja työntekijälle Tanssikeskus Citydance tarjoaa kokemuksiensa mukaan työyhteisön ja työpaikan, jossa on mahdollisuus nähdä kollegoita ja olla osa suurta tanssiperhettä päivittäin. Tanssikeskus Citydancessä on sekä oppilaan, että opettajan on mahdollista kehittyä ja kehittää itseään päivittäin.

4.2. Katsaus soveltavan tanssin tarjontaan Oulussa sekä muualla Suomessa

Oulussa soveltavaa tanssia on tarjolla molemmilla työnantajillani Oulu-opistolla sekä Tanssikeskus Citydancella. Esteetöntä tanssia tarjoaa Oulun kaupungin erityisliikunta sekä Esteetön ry muun taidetoiminnan ohella. Oulu-opisto tarjoaa erityistanssia Haukiputaalla Sympiskodin asukkaille. Ryhmä on toiminut muutaman vuoden ajan. Tärkeintä heille on tanssin ilo ja riemu. Kaikki Sympiskodin tanssista kiinnostuneet asukkaat ovat tervetulleita Metka -tanssin pariin. Tanssitunti järjestettiin alun perin päiväkodin salissa kerran viikossa, mutta on aikojen kuluessa siirtynyt kokoon-tumaan harvemmin Sympiskodin omissa tiloissa.

Tanssikeskus Citydancen CityMetka ryhmä/ryhmät kokoontuvat kerran viikossa viikon parhaimpaan harrastusaikaan. CityMetkan tanssijat kohtaavat käytävillä ja pukuhuoneessa muita Tanssikeskus Citydancen tanssijoita sekä Terminaalien tiloissa liikkuvia henkilöitä, kuten joogaajia ja kuntosalikeskus Voiton asiakkaita. CityMetka -ryhmä osallistuu muiden ryhmien tavoin kevät- sekä joulunäytökseen. CityMetkan tanssijat ovat innokkaita kilpailijoita sekä tanssikatselmuksissa kävijöitä. Tanssikeskus Citydance on rohkeasti lähtenyt pohjoisen Suomen suunnannäyttäjäksi tanssin kirjon laajentamiselle omassa toiminnassaan. Tanssi koetaan aivan jokaisen tanssijan kohdalla arvokkaaksi harrastukseksi. Suurta bisnestä erityistanssi ei ole yksityiselle tanssikoululle pienten ryhmien vuoksi, mutta toimitusjohtaja Merja Satulehto ei ole luonut tanssikouluun raha edellä. Isot ryhmät kannattelevat pienempiä marginaalilajien ryhmiä.

Oululainen tanssinopettaja ja yhteisöpedagogi Päivi Mettovaara toimii esteettömän tanssin opettajana Oulun kaupungin erityisliikunnalla. Mettovaara toimii myös Esteetön ry:n puheenjohtajana, joka perustettiin Ouluun vuonna 2011. Esteetön ry järjestää esteettömän tanssin työpajoja, joka

pohjaa Pauliina Lapin Esteettömän tanssin menetelmään. Lappi on käynyt Alito Alessin Dance Ability -menetelmän koulutuksen ja kehittänyt sen sekä muun koulutuksensa ja kokemuksensa pohjalta Esteettömän tanssin muodon. Pian 10 -vuotias yhdistys on sittemmin kehittänyt toimintaansa vastaamaan paremmin tämän päivän tarpeita olemalla kaikkien yhdistys kulttuurin ja hyvinvoinnin saralla. (Mettovaara 2020.) Soveltavaa tanssia lähestytään usein ensimmäisenä luovan liikkeen ja taidetanssin kautta. Alito Alessin Dance Ability menetelmässä luovan liikkeen tunnille ovat tervetulleita kaikki, jotka eivät ole vaaraksi itselleen tai muille. Kokemukseni mukaan menetelmä ja Dance Ability -tunnit toimivat parhaiten, kun tunti on integraatio eri asteisista kehitysvammaisista tai liikuntarajoitteisista tanssijoista sekä ohjeet normaalisti ymmärtävistä tanssijoista.

Suomessa erityistanssin tarjonta kilpailumaailmaan on varsin tuoretta. Finnish dance organization on rohkeasti tarttunut haasteeseen ja on tarjonnut kahtena edellisenä vuonna ikäkausi- ja Suomen mestaruuskilpailuissa yhtenä kilpailusarjana All styles -kategoriaa, jonne voivat osallistua ne tanssijat sekä ryhmät, jotka eivät voi osallistua normaalille tanssitunnille. Kyseiseen kilpailusarjaan on osallistunut 2-3 ryhmää. Taulukossa 1 olen esittänyt tiedossani olevat soveltavan tanssin tarjoajat Suomessa.

Taulukko 1. Tiedossani olevia erityistanssin tarjoajia Suomessa.

Paikkakunta	Opettaja/opettajat	Tanssikoulu/yhteisö	Erytisyalue
Helsinki	Annika Sarvela		
Helsinki	Riina Hannuksela		
Helsinki	Liisa Pentti		
Helsinki	Laura Sorvari		
Joensuu	Minnu Hirvonen	Able Art Group	
Järvenpää	Tero Laakso, Mervi Siipilähde	Keskiuudenmaan opisto, Hyvät tyypit	2 ryhmää, toinen kilpailee
Järvenpää	Tero Laakso, Peppi Haapala	Baila Con Parkinson	Parkinsonia sairastavien tanssiliikuntatuote
Kajaani	Minna Palokangas	Kajaani Dance	
Oulu		Stepping out	Pyörätuolitanssi
Oulu	Päivi Mettovaara	Esteetön ry. Oulun erityisliikunta	Soveltavaa, esteetöntä tanssia
Oulu	Jutta Kotala	Tanssikeskus Citydance	Pyörätuolitanssi
Oulu	Heidi Ranta	Tanssikeskus Citydance	CityMetka
Oulu	Heidi Ranta	Tanssikeskus Citydance	Metka -tanssi
Oulu	Pauliina Lappi		Esteetön tanssi
Sastamala	Elisa Ahonen	Tanssin Tahti	Esteetöntanssi
Tampere	Jarno Jokela	Pirkanmaan pyörätuolitanssijat	pyörätuolitanssi
Turku	Antti Virta	TaikaTanssi	
Turku		Tanssistudio All-Stars	Erytisyryhmä

5 KARTOITUS SOVELTAVAN TANSSIN KEHITTÄMISEEN OULUSSA

Oulun alueella tehtävän soveltavan tanssin kyselyn avulla halusin kartoittaa tanssiharrastuksen tarvetta sekä sen erilaisia muotoja Oulussa. Opinnäytetyöni avulla selvitän soveltavan tanssin uusia ulottuvuuksia sekä mahdollisia uusia toimintamuotoja.

Kysely toteutettiin yhteistyössä Oulun kehitysvammaisten tuki -yhdistyksen kanssa. Yhdistyksellä on laaja verkko Oulun alueen erityisperheiden yhteisössä. Johtuen tietosuojalainsäädännöstä, kysely oli haastavaa lähettää henkilökohtaisesti yhdistyksen jäsenille. Kyselyn toteutettiin Facebook-palvelun kautta: näin ollen kyselyyn vastasivat ne perheet, joilla siihen oli mahdollisuus. Yhdistyksessä jäseniä on noin 200, mutta vastauksia sain verrattain vähän, 19 kappaletta. Vastaajista 63,2 % olivat naisia ja 36,8 % miehiä. Perheistä 63,2 % ilmoitti, että heidän perheessä harrastettiin tanssia ja 36,8 % ilmoitti ettei tanssi kuulu heidän perheen harrastuksiin (kuvio 1).

Kuvio 1. Kyselyn vastaajien sukupuolijakauma ja perheen harrastuneisuus.

Seuraavaksi esittelen kyselyn tulokset ja analysoin niitä suhteessa nykyiseen toimintaani tanssinopettajana. Tavoitteenani on luoda ehdotuksia jatkotoimenpiteistä Tanssikoulu Citydancelle sekä Oulu- opistolle.

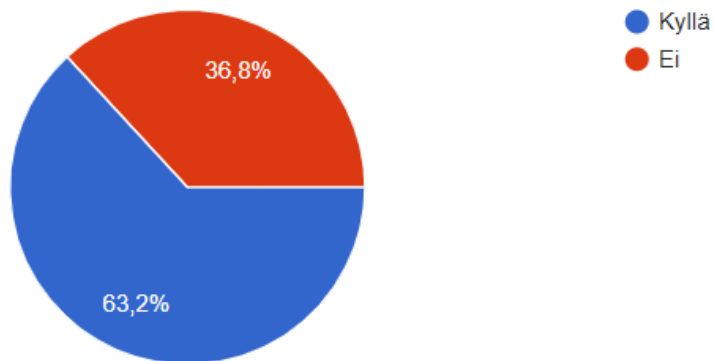
5.1 Tanssin harrastuneisuus

Kyselyyn vastanneista suurin osa oli tanssinharrastajia ja näin ollen tieto tanssia harrastamattomista Oulun seudun erityisnuorista jäi vähäiseksi. Pysin tulosten perusteella tutkimaan, kuinka tanssin harrastajat toivoisivat soveltavan tanssin kehittyvän Oulussa ja kuinka Oulu-opisto sekä Tanssikeskus Citydance voivat näihin syntyneisiin tarpeisiin vastata.

Huomasin ristiriitoja omien kysymysteni välillä. Kysyttäessä, harrastetaanko perheessänne tanssia, vastaukset jakaantuivat sitten, että noin 60% harrastaa ja noin 40% ei harrasta (kuvio 2). Seuraavan kysymyksen olin muotoillut erikoisesti, kun kysyin tanssiharrastuksen määrää viikossa. Ensimmäisen kaavion mukaan tanssia ei harrasta 19 vastaajasta 7, mutta silti seuraavassa kaaviossa vain yksi vastaaja ei tanssi yhtään viikon aikana. Kysymykseen, kuinka paljon teillä harrastetaan tanssia, olisi tullut muotoilla, niin, ettei missään vaihtoehdossa ole lukua 0 esim. 0-2h/viikossa. Selvennän kysymysteni ristiriitaisuutta alla olevilla graafeilla (kuviot 2 ja 3).

Harrastetaanko perheessänne tanssia?

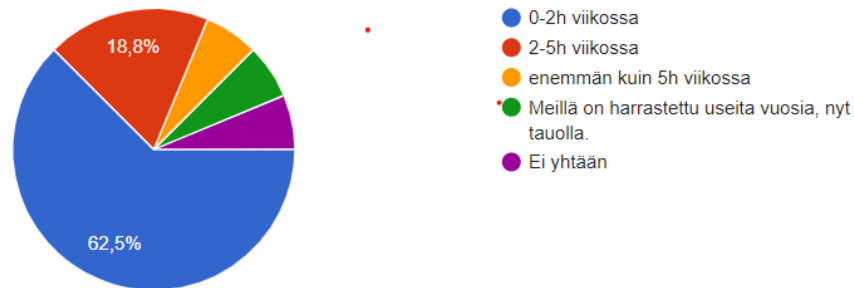
19 vastausta

Kuvio 2. Vastaajista yli 60% harrastaa tanssia.

Kuinka paljon tanssia harrastetaan?

16 vastausta

Kuvio 3. Yli 60% vastaajista harrastaa 0-2h viikossa.

Kyselyä analysoidessa luotan ensimmäiseen kuvion diagrammiin ja kysymykseen tanssin harrastamisen kyllä/ei vastauksiin. Uskon tanssintaharrastajia olevan 19 vastaajista 12 ja 7 tanssia harrastamatonta. Perustan tämän siihen, että kysymyksen asettelu (kuvio 2) on selkeä ja vastausvaihtoehtoja vain kaksi.

Oli ilahduttavaa huomata, että kyselyyn vastanneet olivat 5-37-vuotiaita. Vastaajien ikäjakauma oli tasainen.

5.2 Mielikuvat tanssista

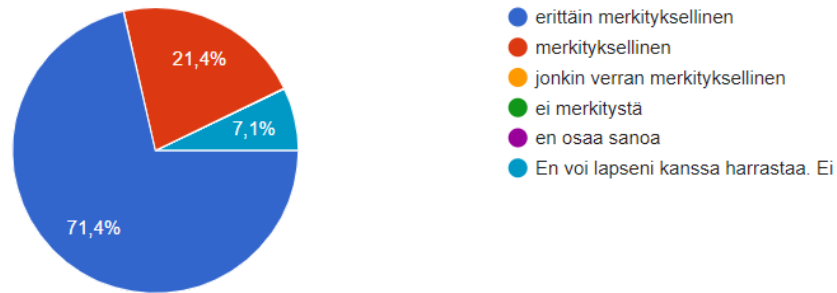
Pääasiallisesti tanssi tuo vastaajille mieleen liikettä, iloa ja kuntoilua, mutta myös itsensä ilmaisua, sosiaalisia taitoja, kehollista ilmaisua, sääntöjen ja kommunikaation opettelua. Tanssi on perheen yhteinen mukava tapa olla yhdessä. Tanssi vahvistaa vastaajien mielestä tunnelmaisua, luovuutta on stressinpurkukeino. Tanssitunti on myös kavereiden kohtaamispaikka.

Tanssivissa perheissä tanssiharrastus koetaan merkitykselliseksi harrastukseksi (kuvio 4). Suurin osa kyselyyn vastanneista (71,4%) koki tanssiharrastuksen erittäin merkitykselliseksi nuoren elämässä. Vain yksi vastaaja koki, ettei tanssin harrastaminen ole merkityksellistä, syy tähän löytyi tekstikentästä, jonka vastaaja oli antanut, ”en voi lapseni kanssa harrastaa”. Vastauksesta päätettiin, että kyselyyni ei osattu vastata oikein, sillä tämä kysymys oli vain perheille, joissa harrastetaan jo tanssia. Tarkempi vastaus olisi mahdollistanut tutkia syitä, miksi hän ei voi harrastaa lapsensa kanssa tanssia. Tanssia harrastamattomat näkevät tanssiharrastuksen positiivisena etenkin liikunnan, terveyden sekä ystävien ja kavereiden tapaamisen suhteen.

Kuinka merkitykselliseksi koette tanssin harrastamisen?

14 vastausta

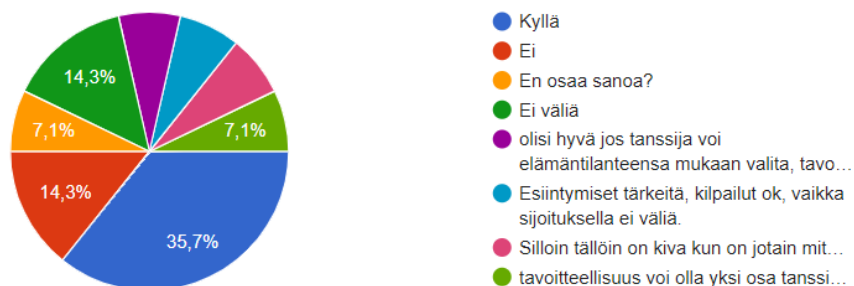

Kuvio 4. Tanssin merkityksellisyys.

Tanssiharrastuksen toivotaan olevan tavoitteellista, jolloin siihen sisältyvät esiintymiset, kilpailutoiminta sekä tanssikatselmukset. Tavoitteellista toimintaa toivoi noin 35% molemmista vastanneista ryhmistä (tanssivat ja tanssia harrastamattomat) (kuviot 5 ja 6). Toisaalta tanssia harrastavista 35,7% ajattelivat, että tavoitteellisuudella ei ole merkitystä, ei osaa sanoa tai tanssiharrastuksen ei tarvitse olla tavoitteellista. Ei harrastamattomista vajaa 30% koki, ettei tanssiharrastuksen tarvitse olla tavoitteellista. Kyselyn pohjalta tehtävien jatkosuunnitelmien pohjaksi on tärkeää sekä arvokasta tietää, että tanssia kaivataan harrastamisen ja liikunnan vuoksi ilman kilpailullista asetelmaa sekä tavoitteellista, kilpailuihin ja katselmuksiin tähtäävää toimintaa. Tanssiharrastuksesta ei tee merkityksellistä kilpailut tai katselmukset, ne ovat osalle tanssijoista upea bonus, mutta tärkeimmäksi ja merkityksellisemmäksi seikaksi nousee itse tanssitunti.

Haluatteko, että tanssiharrastus on tavoitteellista (kilpailuja, katselmuksia, esiintymisiä)?

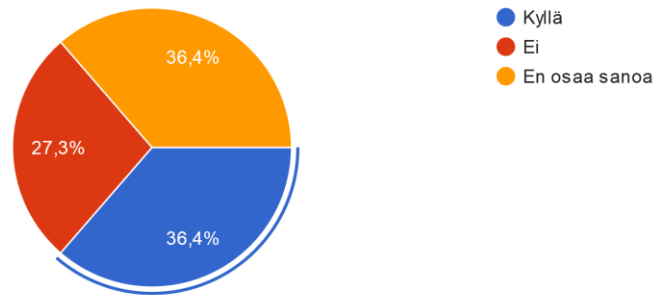
14 vastausta

Kuvio 5. Tanssia harrastavien toiveet kilpailullisesta toiminnasta.

Toivoisitteko tanssiharrastuksen olevan tavoitteellista (esitykset, kilpailut, katselmukset)?

11 vastausta

Kuvio 6. Tanssia harrastamattomien toiveet kilpailutoiminnasta.

Kuvion 5 vapaan sanan osioista (pallot violetti, vaalean sininen, pinkki ja vaalean vihreä) näemme, että esiintymisiä kaivataan ja tavoitteellisuus voi olla osa tanssitoimintaa, mutta sen ei tarvitse määrittää sitä. Tanssia harrastavien toiveena on, että tanssija voisi oman elämäntilanteensa mukaan valita haluaako osallistua kilpailutoimintaan vain ei. Vastauksista päätellen, kilpailullista toimintaa voi sisällyttää tanssiharrastukseen, mutta niihin osallistuminen tulisi olla vapaaehtoista. Koen, että soveltavan tanssin kenttä ei ole vielä niin kehittynyt, että tanssikoulut järjestäisivät pelkästään kisaryhmiä soveltavan tanssin tanssijoille. On olemassa ryhmiä, joissa kilpailut ovat osa toimintaa, mutta osallistuminen kilpailuihin on vapaaehtoista. Näissä ryhmissä koreografiat rakennetaan kaikille ryhmän tanssijoille sopiviksi, ottaen huomioon ne tanssijat, jotka eivät osallistu kilpailuihin.

5.3 Tanssiharrastuksen toimintaedellytykset

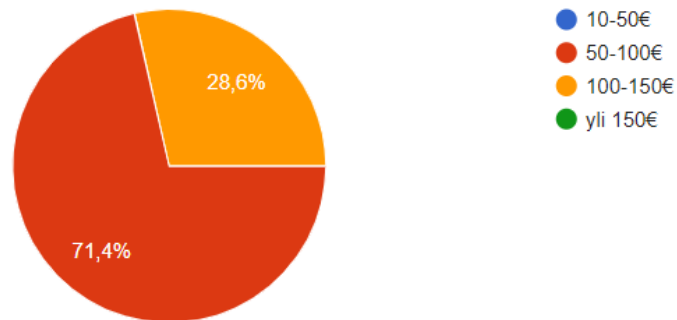
Kyselyn mukaan tanssi tulee osaksi perheen harrastustoimintaa usein oman lapsen kautta tai tanssikoulujen näyttösten sekä tanssiesitysten ja teatterin kautta. Tanssia harrastamattomille tieto tanssiharrastuksista leviää kyselyn vastausten mukaan parhaiten sosiaalisen median tai tukiyhdistyksen tiedotuksen välityksellä. Tanssivien lasten ja nuorten perheet olivat pääsääntöisesti saaneet tiedon tanssiharrastuksesta ystävältä. Tanssia harrastavien keskuudessa hyväksi tiedon välityskanavaksi on todettu puskaradio eli ystäviltä saatava tieto. Sosiaalinen media ja perinteinen lehtimedia ovat tanssivien perheiden keskuudessa toimivia viestin välittäjiä.

Tanssiharrastuksesta hintaa kysyttäessä hajonta oli suurta. Kuvion 7 mukaan tanssia harrastamattomat ovat valmiita maksamaan tanssiharrastuksesta 50-150€ puolesta vuodesta. Suurimman

osan (yli 70%) mielestä 50-100€ olisi sopiva summan harrastusmaksuksi. Tanssia jo harrastavat ovat valmiit maksamaan enemmän, mutta heidän kesken vastausten hajonta oli tasaisempaa. Yksityisessä tanssikoulussa tanssin harrastaminen on kalliimpaa kuin valtion tukemassa opistossa, mutta silti maksut ovat kaukana useiden harrastusten hinnoista, kuten ratsastus, jääkiekko, taitoluistelu (Yle 2017.)

Kuinka paljon olisitte valmis maksamaan tanssiharrastuksesta puolessa vuodessa?

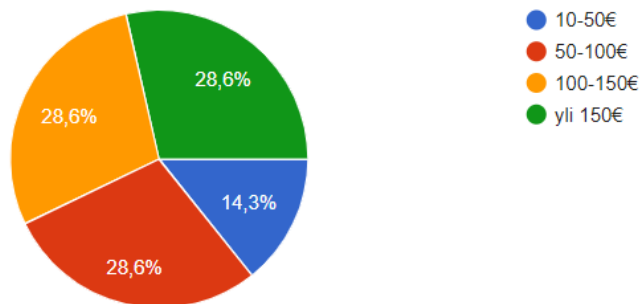
7 vastausta

Kuvio 7. Tanssia harrastamattomien vastaukset.

Kuinka paljon olette valmiit maksamaan tanssiharrastuksesta puolessa vuodessa?

14 vastausta

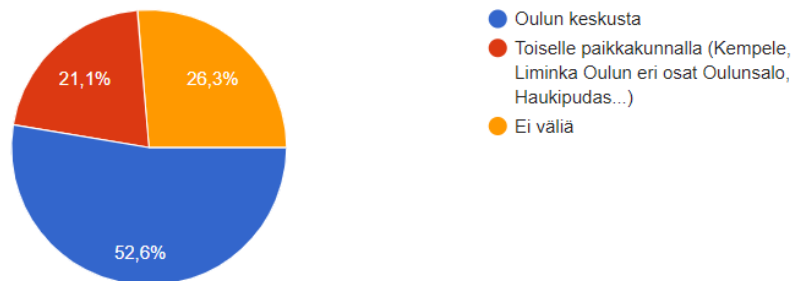
Kuvio 8. Tanssia harrastavien vastaukset.

Näyttäisi siltä, että tanssia jo harrastavat tietävät mitä tanssiharrastus yksityisessä tanssikoulussa kustantaa. He tietävät mitä rahalla saa vastineeksi ja ovat valmiit maksamaan tanssiharrastuksesta enemmän. Olisi myös ensiarvoisen tärkeää, että soveltavaa tanssia olisi tarjolla eri tahojen kautta, aivan kuten normaalejakin tanssitunteja, jotta asiakas voisi itse valita sopivimman paikan harrastaa tanssia. Ei riitä, että soveltavaa tanssiharrastusta on tarjolla eri paikoissa, sitä tulisi pystyä markkinoimaan oikein ja sopiville kohderyhmille.

Tanssiharrastuksen parhaaksi sijoituspaikaksi koetaan Oulun keskusta, jota yli 50% vastaajista toivoo (kuvio 9). Toisen puoliskon vastaajat ovat valmiita kulkemaan toiselle paikkakunnalle tanssiin tai harrastuksen matkalla ei ole väliä. Tulkitseen, että vastausten perusteella tärkeintä on harrastuksen olemassaolo, ei niinkään sen sijainti. Iso osa erityistanssijoista saa taloudellista tukea kulkemiseen muun muassa taksilippujen muodossa. Kun vamman ja älykkyyden taso on itsenäisen toimimisen tasolla, tanssijan on mahdollista kulkea harrastukseen itsenäisesti pidemmältäkin Oulun reuna-alueilta.

Kuinka kauas kotoa olette valmis kulkemaan tanssiharrastuksen vuoksi?

19 vastausta

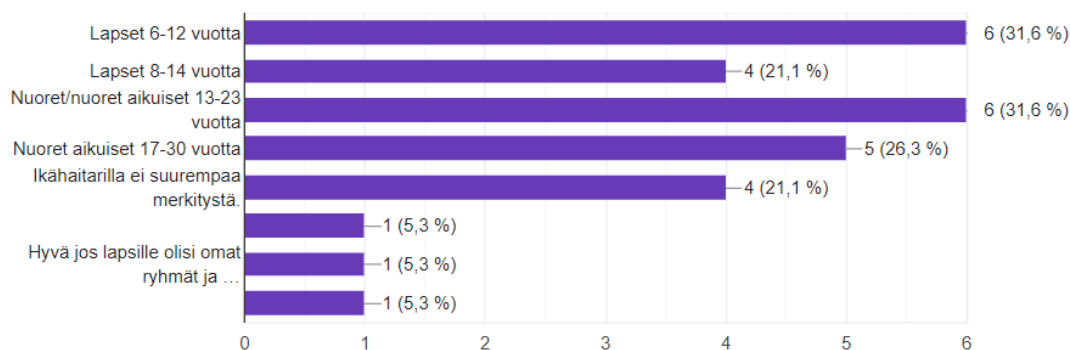

Kuvio 9. Kaikkien vastaajien mielipide harrastuksen sijoituspaikasta.

Kysymykseen optimaalisesta ikähaitarista tanssitunnilla selkeä vastaus oli, että lapsille omat tanssitunnit ja nuorille/nuorille aikuisille oma tanssitunti. Lapsiksi miellettiin alle 13-vuotiaat. Nuorten ryhmä mielletään alkavaksi 13-vuodesta tai 17-vuodesta ylöspäin. Kuviossa 10 olen esittänyt, millainen ikähaarukka on vastaajien mielestä optimaalinen tanssitunneilla. Koska markkina erityistanssille on verrattain pientä, on mielestäni selkeä jako lapsiin ja nuoriin kolmentoista vuoden iässä. Nuorten kehitysvammaisten elämä pyörii hyvin samanlaisten asioiden ympärillä kuin muidenkin nuorten. He puhuvat koulusta, koulutuksesta, töistä tai töiden aloittamisesta, ihastuksista näiden syiden vuoksi omanikäisten ryhmässä toimiminen on hyvin tärkeää. Nuoren aikuisen kehitysvammaisen elämä ei etene ja kulje kohti aikuisuutta samaan tahtiin kuin terveen nuoren aikuisen. Yksi syy isoon ikähaitariin tanssitunneille löytynee sieltä, sillä mielenkiinnonkohteet ja keskustelun aiheet ovat hyvin samoja, vaikka ikäjakauma harrastusryhmässä olisi isompi. Soveltavien tanssituntien ikäjako voisi olla esimerkiksi 8-13 vuotta, 13-20 vuotta ja aikuiset 20+. Ikäjakaumasta on vaikea tehdä yhtä ja oikeaa päätelmää, sillä tanssijoiden määrä ja heidän iät ovat määrääviä tekijöitä ryhmiä muodostettaessa.

Minkäläinen ikähaarukka tanssitunnilla olisi optimaali? Voit valita useamman.

19 vastausta

Kuvio 10. Kaikkien vastaajien ajatukset tanssiryhmän ikähaarukoista.

Kysymykseen onko merkitystä tanssivatko apuvälineitä käyttävät samalla tunnilla kuin jalkojen päällä tanssivat vastaukset olivat hyvin yksimielisiä. Kuviosta 11 näemme, että 31,6% vastaajista ajatteli, että apuvälineitä käyttävillä samalla tunnilla ei ole merkitystä ja 57,9% vastaajista oli sitä mieltä, että tunnilla voi olla sopivassa suhteessa jalkojen päällä tanssivia sekä apuvälineitä käyttäviä. Vain 10,5% eli kaksi vastaajaa ei toivo, apuvälineitä käyttäviä sekä jalkojen päällä tanssivia samalle tunnille. Perheet, joissa eletään erityistä arkea, ymmärtävät apuvälineitä käyttäviä perheitä herkemmin kuin terveiden lasten perheet. Kyselyn kautta en saanut vastauksia siihen, miksi kaksi vastaajaa ei toivo apuvälineitä käyttäviä samoille tunneille en saanut. On todettava, että innokkaita nuoria tanssinharrastajia, jotka käyttävät apuvälineitä on paljon. Olisi mielenkiintoista tutkia, vaikuttaako apuvälineen käyttö tanssinharrastuksen aloittamisen päätökseen. Kokemuksesta voin sanoa, että minun tanssiryhmässäni on nuori pyörätuoli tanssija, vaikka ryhmä on markkinoitu jalkojen päällä tanssivien harrastukseksi. Hän oli valmis tulemaan tunnille, vaikka tunti suunnitellaan jalkojen päällä tanssivia erityisliikkuja ajatellen.

Onko sinulle merkitystä ovatko apuvälineitäkäyttävät (pyörätuoli) samalla tunnilla kuin jalkojen päällä tanssivat.

19 vastausta

Kuvio 11. Kysymys apuvälineiden käytöstä tanssitunnilla oli kaikille vastaajille yhteinen.

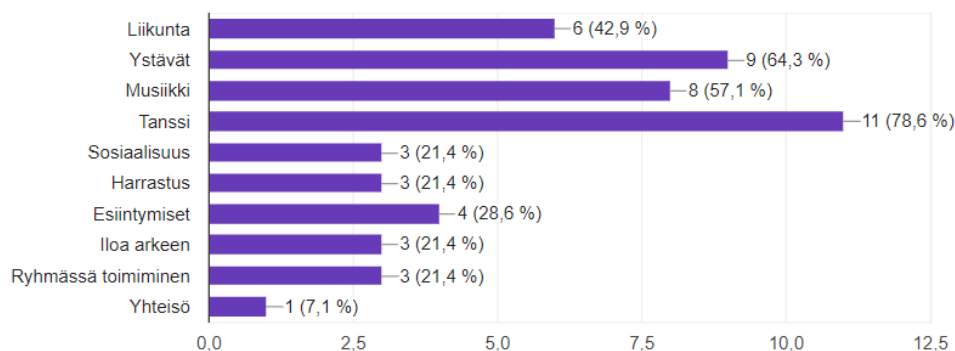
Tanssiharrastuksen ikäviä kokemuksia kysyttäessä vastauksia oli kaikkien onneksi vähän. Ikävät kokemukset olivat tulleet hyvin inhimillisistä asioista, kuten tanssikertojen perumisesta, ryhmäytymisestä tai kun tanssiryhmä oli jo liian iso eikä lapsi mahtunut ryhmään. Vähäiset ikävät kokemukset tanssiharrastuksen parissa voivat johtua lajin pienuudesta sekä yleensä opettajien vihkiytymisestä alaan. Kokemukseni on, että erityislasten ja -nuorten parissa työskentelevät henkilöt ovat kutsumusammattissaan ja haluavat pelkkää hyvää niin harrastajille, että perheille.

5.4 Tanssiharrastuksen merkityksellisyys

Kuvio 12 kertoo, että tanssin harrastamisessa merkitykselliseksi koettiin nuorten tanssijoiden toimesta ennen kaikkea itse tanssi, jonka jälkeen eniten ääniä saivat tasaisesti ystävät sekä musiikki. Neljänneksi merkityksellisimpänä pidettiin liikuntaa. Tuloksista voidaan todeta, että tanssiharrastukseen tullaan nuorten tanssijoiden toimesta tanssimaan. Kokemukseni mukaan itse tanssilajilla ei ole niin suurta merkitystä. Jokaisella tuntemallani soveltavan tanssin tanssijalla on oma lempitanssilajinsa tai musiikkityylinsä, mutta tanssijat ovat suhtautuneet hyvin erilaisiin lajikoeluihin. Itsensä ilmaiseminen tanssin kautta on erittäin tärkeää ja suunnittelen aina jokaisen tunnin niin, että tanssijoiden on mahdollista tuottaa omaa liikettään ja nauttia kehon läpi virtaavan musiikin siivittämästä liikkeestä.

Mikä nuorelle tanssijalle on tärkeintä tanssin harrastamisessa? Valitse 4 tärkeintä vaihtoehtoa.

14 vastausta

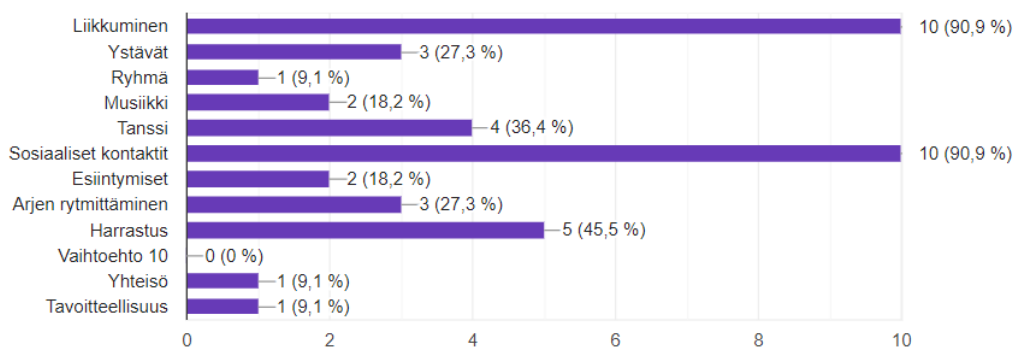

Kuvio 12. Tanssia harrastaville nuorille tärkeimmät asiat tanssin harrastamisessa.

Vanhemmilta kysyttäessä harrastuksen tärkeimpiä asioita nuoren harrastuksessa olivat kuvion 13 mukaan sosiaaliset kontaktit sekä liikkuminen. Kaukana jäljessä tulevat harrastus, tanssi sekä ystävät ja arjen rytmittäminen. Vastaustuloksista voimme päätellä, että vanhemmat näkevät tanssin harrastamisen oivana liikunta- ja liikkumismahdollisuutena. Heille on tärkeää, että lapsi liikkuu ja kehittää motorisia taitojaan. Vanhemmat näkevät sen mitä nuori ei vielä näe selvästi; ystävien ja sosiaalisten kontaktien merkityksen nuoren hyvinvointiin. Toisin sanoen vanhempien näkökulmasta tanssiharrastuksen myötä nuori tavoittaa kaksi merkityksellistä asiaa elämässä: liikunta ja sosiaaliset kontaktit.

Mikä sinulle/teille vanhempana on tärkeintä nuoren tanssiharrastuksessa? Valitse 4 mielestäsi tärkeintä vaihtoehtoa.

11 vastausta

kuvio 13. Tanssiharrastuksen tärkeimmät asiat tanssivien nuorten vanhemmille.

Tanssinopettajalle ja ryhmän vetäjälle nuorten ja vanhempien eroavaisuudet tanssiharrastuksen tärkeydessä ovat merkittävät. Molempien toiveita tulisi erityisryhmän kohdalla pystyä kuuntelemaan sekä toteuttamaan. Oma pedagoginen lähestymistapani tukee vahvasti nuorten, mutta ennen kaikkea vanhempien näkemystä harrastuksen tärkeydessä. Näen tanssin ja eritoten soveltavan tanssin sosiaalisena tapahtumana, jonka sisälle rakennetaan liikkeellistä toimintaa, tanssia. Molempien, nuorten sekä vanhempien, vastauksessa korkealla olivat sosiaaliset kontaktit tai ystävät. Erityisnuorilla ei ole samankaltaisia mahdollisuuksia tavata ystäviään kuin muilla nuorilla, jonka vuoksi tanssitunnillekin tullaan hyvissä ajoin. Tanssijoille on tärkeää nähdä ystäviä ennen tanssitunnin alkua. Tarkempaa tarkastelua tehdessä nuorten ja vanhempien ensimmäinen toive tanssiharrastukselle on tanssi (nuoret) ja liikunta (vanhemmat) vastaavat samaan toiveeseen; liikkeeseen. Vanhempien huoli erityisnuorensa liikkumisesta on aitoa, sillä kehon käyttäminen, tasapaino, liike, liikunta, kehonhallinta ja kehon hahmottaminen luo haasteita riippuen vamman asteesta.

Kuvioihin 12 ja 13 viitaten tanssiharrastuksessa merkityksellistä ovat liikunta sekä ystävät. Kyselyn vastausten perusteella tanssin harrastaminen koetaan erityisen merkitykselliseksi koska harrastaminen, liikkuminen, tanssiminen omien kykyjen mukaan on mahdollista vertaisryhmässä. Toiminnassa tärkeäksi koetaan yhteenkuuluvuuden tunne sekä iloinen tekeminen yhdessä. Vastausten pohjalta harrastajat ja heidän vanhempansa kokevat tanssin kattavan useita erityisnuoren elämälle tärkeitä kohtia, joita hänen tulee vahvistaa ja opetella eri keinoin. Erityisen tärkeäksi koetaan tasa-vertainen osallistuminen harrastukseen, samassa paikassa kuin kaikki muutkin tanssijat.

Kyselyn mukaan tanssin harrastaminen tuo paljon sisältöä tanssijan, nuoren elämään. Tanssi vahvistaa itsetuntoa, ryhmässä toimimisen taitoja, itsesäätelytaitojen harjoittamista, oman kehon tuntemista ja oppimista mihin kehoni pystyy ja mikä sille on vielä vaikeaa. Arvokkaiksi kokemuksi nostettiin onnistumisen elämykset, joita tanssin kautta saa kokea. Kyselyyn vastanneiden mukaan tanssi on nuorelle, hänen omien sanojensa mukaan, koko elämä. Vastaajat kertovat, että tanssin avulla erityisnuori saa kerrottua tarinoita, purettua tunteita, haaveiltua ja ilmaistua omia mielipiteitään. Tanssi on oiva ilmaisullinen väline, koska aina sanat eivät riitä. Tanssiharrastus koetaan harrastajien ja vanhempien puolelta paljon laajemmin kuin vain tanssin opetteluna.

Tanssi harrastus erityisnuoren perheessä on tuonut perheeseen yhteisen mielenkiinnon kohteen, johon muu perhe voi osallistua. Perheissä, joissa tanssia harrastetaan, tanssi on vaatinut samantyyppistä sitoutumista nuoren harrastukseen, kuin perheen muiden lasten harrastuksiin, vastausten

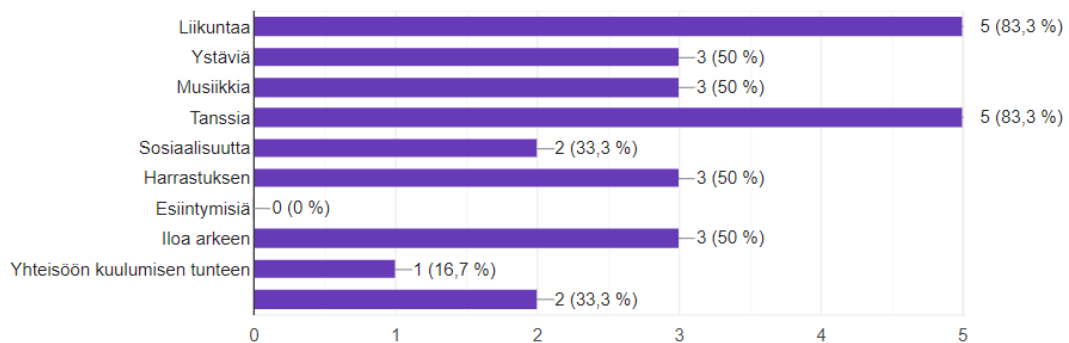

perusteelle se on ollut pieni vaiva suuresta ilosta ja riemusta. Kysymykseen vastanneet vanhemmat kokevat nuoren tanssiharrastuksen vastaavan siihen toiveeseen, joka erityisnuorella on; olla samanlainen, tasavertainen harrastaja kuin muutkin perheen sisarukset. Tanssiharrastus on koettu muiden perheenjäsenten osalta superjännittäviä hetkiä katsomon puolella. Tanssia harrastamattomien perheissä tanssi nostaa mieleen positiivisia ajatuksia ja kokemuksia. Tanssia harrastamattomat kokevat tanssin terveyttä edistäväksi harrastukseksi.

Tanssitunnilta toivotaan eritoten tutustumista erilaisiin tanssilajeihin, tanssihikeä ja sosiaalista kanssakäymistä muiden tanssijoiden ja opettajien kanssa (kuvio 15). Selkeästi vähiten toivottiin yhteen tanssilajiin keskittymistä sekä parityöskentelyä. Näiden kahden ääripään väliin jäi lihaskunto, venyttely, kohteliaan koskettamisen harjoittaminen sekä esitykset. Vaihtoehtoista sai valita 4 mielestään tärkeintä vaihtoehtoa, joten vastausvaikeuksia saattoi ilmetä. Tanssinopettajana koen parityöskentelyn erityisen tärkeänä harjoitettavana asiana erityisnuorten kanssa. Parityöskentely opettaa huomioimaan toisen, toimimaan erilaisten ihmisten kanssa, auttaa oman kehon hahmottamista suhteessa toiseen ihmiseen sekä painonantoa, koskettamista, toisen ihmisen liikkeen kuuntelua. Onneksi opettajana pystyn sisällyttämään yllättävän paljon erilaisia tavoitteita tanssitunnille ja useat vastanneiden toiveista toteutuvat jokaisella tanssitunnilla. Kysymyksellä halusin tietoa, mitä tanssiharrastukselta toivotaan suhteessa siihen mikä heille on tärkeintä harrastuksessa. Vastausten perusteella liikuntaa pidetään tärkeänä ja sitä myös toivotaan tanssitunnin sisältävän. Harrastuksen näin ollen toivotaan ylläpitävän ja mahdollisesti kohottavan kuntoa.

Mitä toivoisitte tanssin harrastamiselta? Voitte valita 4 merkityksellisintä.

6 vastausta

Kuvio 14 toiveet tanssiharrastuksesta.

5.5 Kyselyn yhteenveto

Tanssi harrastusta pidetään merkityksellisenä erityisnuoren elämässä. Tanssi harrastus tarjoaa toimintaa niin fyysisesti kuin psyykkisestikin, sillä tanssi kattaa liikunnan ja kunnon kohottamisen tai ylläpitämisen lisäksi nuorten sosiaalisten tarpeiden tyydyttämistä. Kyselyn vastaukset antavat ymmärtää, että tanssiharrastusta pidetään hyvänä harrastuksena useasta näkökulmasta.

Tärkeimmäksi asiaksi nousi vanhempien ja tanssijoiden toimesta liike. Vanhemmat kutsuivat sitä liikunnaksi ja nuoret tanssiksi. Liike on monipuolinen apu erityistanssijan kehonkuvan muodostamisessa. Tanssi ja liike auttaa hahmottamaan itseä paremmin suhteessa muihin ja tilaan. Tanssiminen kasvattaa itsetuntemusta ja tätä kautta auttaa nostamaan itsetuntoa. Tanssi konkreettisesti liikuttaa kehoa ja parantaa fyysistä suoritusta. Liikunnan jälkeen tärkeimpänä vastausten perusteella pidettiin ystäviä ja sosiaalisia kontakteja. Nämä peruspilarit ohjaavat myös omaa opetustani, liike ja sosiaalisuus. Tanssi parhaimmillaan luo yhteenkuuluvuuden tunnetta isompaan yhteisöön ja nuori voi kokea olevansa tasa-arvoinen. Tanssia harrastamattomien lasten ja nuorten perheiden tanssiharrastuksen toiveet ja tavoitteet olivat hyvin lähellä tanssivien nuorten perheiden toiveita.

Ilahduttavaa on, että kyselyn vastausten perusteella tanssia halutaan harrastaa 100 prosenttisesti. Tanssi koetaan liikunnallisena ja kuntoa kohottavana harrastuksena, jossa opitaan yhteisten sääntöjen noudattamista, yhteistyötaitoja ja sosiaalisia taitoja. Tanssitunnilla nähdään ystäviä. Tanssiharrastus tuo mieleen musiikin, liikkeen ja tunteen yhdistämisen, tanssi on tunneilmaisua, se on hauskaa, iloista ja täynnä riemua. Kyselyn vastausten mukaan tanssi nähdään rentouttavana harrastuksena, jossa on hyvä mahdollisuus opetella ilmaisua, mutta myös kurinalaisuutta ja toisten huomioimista. Ennen kaikkea tanssia ajatellaan mukavana liikunnallisena harrastuksena. Kyselyn vastausten perusteella tanssi näyttyy sitä harrastaville ja tanssia harrastamattomille moniulotteisena harrastuksena. Harrastuksena tanssi luo mahdollisuuksia, jossa erityisnuori voi harjoittaa useita eri taitoja. Fysiologisesti liikkuminen ja liikunta lienee tärkein, sillä useilla kehitysvammaisilla on taipumusta lihavuuteen. Liikunnan lisäksi nuori saa turvallisessa ja sallivassa ilmapiirissä harjoitella ohjeiden noudattamista ja itsesäätelytaitoja, hän opettelee ottamaan toiset huomioon ja toimimaan ryhmässä.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää Oulun alueen soveltavan tanssin tarjontaa kartoittamalla erityislasten- ja nuorten perheiden tarpeita sekä toiveita tanssiharrastuksen parissa. Tutkimustulosten myötä on mahdollisuus luoda uusia ehdotuksia tanssin kentän rikastuttamiseksi työnantajilleni Oulussa sekä kehittää olemassa olevaa soveltavan tanssin toimintaa vastaamaan sisällöltään paremmin tanssivien erityisnuorten tarpeita. Vastauksia keskeisiin kysymyksiin hankin kyselytutkimuksen sekä asiantuntijahaastatteluiden avulla. Kyselyn vastausten perusteella lähdin kehittämään Oulun alueen tanssin kentän rikastamista erilaisilla soveltavan tanssin kursseilla. Tarjoan ratkaisuja ennen kaikkea työnantajille Tanssikeskus Citydancelle sekä Oulu-opistolle. Vastauksien perusteella Oulussa soveltavan tanssin kursseilla käyvät tanssijat ovat tyytyväisiä tarjontaan. Vastauksista ilmeni, että sekä tanssijoiden, että vanhempien tarpeisiin on vastattu, ennen kaikkea tuomalla soveltavan tanssin ryhmät keskelle muuta tanssitoimintaa.

Kyselytutkimuksen toteuttaminen tuotti tietosuojalain vuoksi haasteita. Tästä syystä en saanut vastaajia kyselyyn kovinkaan montaa, etenkin tanssia harrastamattomien vastauksia oli vähän, 7/19. Ennen kaikkea olisin halunnut kehittää soveltavan tanssin toimintaa tanssia harrastamattomien nuorten näkökulmasta. Vastaukset kuitenkin antoivat tietoa tanssiharrastuksen toiveista, niin erityislasten ja -nuorten kuin heidän vanhempiensa puolesta. Kysely tuotti vastauksia tanssiharrastuksen merkityksestä ja tarkoituksesta erityisnuorten elämässä, joka antoi uskoa toiminnan tarpeellisuuteen.

Oli ilahduttavaa huomata, että nykyinen työni on vastannut tanssivien nuorten ja heidän perheidensä toiveita tanssiharrastuksesta. Olen voinut opetuksellani ja toiminnallani tarjota heille jotain sellaista mitä he eivät ole aiemmin voineet saavuttaa, kuten kilpailu- tai katselmaailma.

Vastaavaa tutkimusta ei ole aiemmin Oulun alueella tehty, joten kehitystyön kysymyksien antamat vastaukset toimivat ohjenuorana, kun soveltavan tanssin toimintaa kehitetään Oulussa. Tutkimustulosten pohjalta on luontevaa kehittää olemassa olevaa tarjontaa ja suunnata katseita kohti inklusiivisempaa tanssitoimintaa. Tutkimustulokset antavat ymmärrystä tanssiharrastuksen merkityksellisyydestä erityistanssijan ja heidän perheidensä elämässä.

Kyselyn vastaukset avarsivat ajatusmaailmani soveltavan tanssin parissa entisestään ja toivon kehitystyöstäni olevan hyötyä henkilöille, jotka haluaisivat työskennellä erityistanssijoiden parissa. Koen, että tärkeintä erityistanssia opettaessa eivät ole diagnoosit, vaan ihminen itsessään. Kohtaan jokaisen tanssijan samanarvoisena ja samankaltaisena, oli hän sitten henkisesti tai fyysisiltä ominaisuuksiltaan minkäläinen hyvänsä.

6.1 Päätelmät ja kehittämisehdotukset

Tanssikeskus Citydancen soveltavan tanssin toimintaa on luontevaa kehittää esiintyvien ja tanssia tavoitteellisesti harrastavien ryhmien suuntaan. Toimintaa voisi kasvattaa entistä tavoitteellisemmaksi muodostamalla esimerkiksi selkeän kilparyhmän harrasteryhmän rinnalle. Minulle pedagogina vaikeuksia tuottaa oppilaiden jakaminen taitotasollisesti eri ryhmiin, sillä soveltavan tanssin tanssijoita Tanssikeskus Citydancellä on enemmän kuin yhteen ryhmään yhdelle opettajalle mahtuu. Kilpailusta sekä tanssikatselmuksista kiinnostuneita tanssijoita on kokemukseni mukaan enemmän kuin yhden ryhmän, noin 12-14 tanssijan verran. Minulle on tärkeää, että toiminnassa ja opetuksessa pysyy tanssiharrastuksen ilo kaikilla, eikä oppilaita jaeta eriarvoisiin ryhmiin. Tanssikeskus Citydancen tapauksessa jakaisin tanssijat selkeämmin eri ikäryhmiin. Nyt tanssijoiden iät jakautuvat 13 ja 25 ikävuoden väliin ja ryhmät on muodostettu sisällön mukaan CityMetka Dance (koreografiaan painottunut) ja CityMetka Luova (luovaan liikkeeseen painottunut). Tunnin sisältö kuitenkin muovautuu tanssijoiden mukaan, joten tässä tapauksessa ryhmät kannattaisi muodostaa iän mukaan.

Kyselyn vastauksista päätellen Tanssikeskus Citydancen tarjoama mahdollisuus esiintymisiin ja kilpailumaailmaan on ollut tarpeen erityistanssijoille. On huomionarvoista, että erityisnuorilla voi olla ja onkin samankaltaisia haaveita esiintymisestä ja tanssijana toimimisesta, kuin kaikilla muillakin tanssia harrastavilla nuorilla on. Esiintymismahdollisuudet ovat usein olleet kehitysvammaisten erilaisissa omissa joului- tai kevätjuhlissa, jolloin heidän taitonsa ja lahjansa harvoin päätyvät muiden nähtäville. On arvokasta ja tärkeää, että molempia tapahtumia järjestetään.

Tanssikeskus Citydance on ennakkoluulottomasti ottanut ison askeleen tavoitteellisten erityistanssiryhmien kanssa. Tanssituntia vaille jäävät ne tanssijat, jotka haluavat ”vain” tanssia ja harrastaa matalalla kynnyksellä. Oulu-opisto, koko kansan harrastustoiminnan tarjoajana, voisi aloittaa näi-

den matalan kynnyksen ja edullisten soveltavan tanssin tuntien tarjoamisen Oulun keskustan liepeillä. Ongelmaksi usein muodostuu tilat, joita Oulun keskustassa ilta-aikaan on varsin vähän tarjolla. Haasteeksi voi muodostua opettajan ajankäyttö, sillä freelance opettajana toimiessa tanssinopettajan lukujärjestys on haastava. Opettajan on mietittävä mikä on järkevää ajankäyttöä taloudellisesti, vaikka sydämellä työtä tekeekin. Opistoille työnantajana opettajan palkkaaminen on järkevää, jos hän voi työskennellä useamman tunnin samassa paikassa. Erityistunteja harvoin on tarjolla useampaa peräkkäin, joten opettajan ilta täytetään muilla opetustunneilla.

Kyselyssä kävi ilmi, että erityislasten ja -nuorten vanhemmat kaipaavat yhteistä tanssituntia koko perheelle, kuten perheen pienimmille useissa tanssikouluissa järjestetään. Olen ohjannut vanhempi & taapero -ryhmiä molemmilla työnantajillani ja myönnän, etten ole koskaan hoksannut ajatella, että sama toimintamalli voisi toimia erityisryhmillä. Ikähaitari tunnilla tulisi olla isompi taaperon 1,5-3 vuotta sijaan, esimerkiksi 4-9 vuotta, jolloin tanssiharrastus olisi mielekästä aloittaa erityislapsen kanssa. Kokemukseni mukaan erityislapsi aloittaa oman itsenäisen harrastuksen myöhemmässä vaiheessa, kuin niin sanottu normaalilapsi.

Idea perheen yhteisestä tanssitunnista on niin mainio, että se kannattaisi toteuttaa. Tunnin tulisi olla matalan kynnyksen tunti, jonne olisi helppo tulla tutustumaan tanssiin. Yksityinen tanssikoulu pystyisi vastaamaan nopeastikin markkinoiden muuttuviin tarpeisiin, jos tilat ovat omat ja niissä on väljyyttä. Oulussa useat toimijat, kuten Oulu-opisto on kaupungin tilojen varassa ja vapaita tiloja kesken kauden on haastava saada niiden valtavan käyttöasteen vuoksi. Opistot toimivat osittain valtion avustamina ja kurssien kustannukset saadaan hyvinkin alhaisiksi. Tarjoan ideaa vanhempi & lapsi toiminnasta Oulu-opistolle, jossa ryhmän voisi aloittaa tiiviskurssina ja kysynnän karttuessa muodostaa pidempi esimerkiksi koko vuoden kestävä kurssi. "MetkaPerhe" liikkuu -kurssilla olisi turvallista tutustua yhdessä liikkeen ja tanssin maailmaan.

Kyselyn vastaukset vahvistivat mielikuvaani erityistanssin tarjoamisen erimuodoista Oulun alueella. Tanssikeskus Citydance jatkaa ja kehittää esiintyvien sekä kilpailevien erityisryhmien opetuksen tarjoamista Oulussa. Oulu-opisto puolestaan voisi keskittyä mahdollisesti inklusiivisten tanssiryhmien tarjoamiseen luovan tanssin tai liikkeen parissa. Kurssit olisivat avoimia kaikille luovasta liikkeestä kiinnostuneille. Tanssikeskus Citydancessä olisi jo olemassa olevien ryhmien sekä tanssijoiden puolesta mahdollista tehdä yhteistyötä soveltavan tanssin sekä normaalien tanssituntien välillä ja laajentaa kaikkien tanssikasvatuksellista näkökulmaa. Toiminta voisi alkaa pienillä maistiaisilla yhteisistä tunteista luovan liikkeen parissa. Jatkossa edistyneimpien nuorten tanssijoiden

sekä muutaman soveltavan tanssijan välillä olisi mielenkiintoista rakentaa yhteinen koreografia tai pieni esitys. Uudella toiminta-ajatuksella Tanssikeskus Citydance toimisi entistä enemmän inklusiivisesti. Molempia työnantajiani sekä opettaja kollegoitani rohkaisen avaamaan tanssisalin oven inklusiivisempaan opetussuuntaan, jolloin alkeisopetukseen voisivat osallistua kaikki kyseiselle tunnille haluavat oppilaat.

Ensimmäisen askeleen ottaminen tanssinharrastukseen voi olla vaikea. Uuteen tilaan tuleminen ja tuntemattoman opettajan näkeminen voi luoda haasteen erityistanssijalle. Kevään 2020 Covid -19 viruksen aiheuttaman pandemian myötä käyttöön otetut erilaiset etäopetuksen muodot on hyvä muistaa jatkossakin. Erityisryhmille tanssinopettaja voisi rakentaa tutustumisvideon, jolla hän tutustuttaa katsojan tanssikoulun tiloihin asiakaspalvelutiskiltä pukuhuoneiden kautta tanssisaliin. Tanssisalissa opettaja voi opettaa pienen tanssihetken, jonka videon katselija voi halutessaan tanssia mukana. Video voi olla näytillä tanssikoulun nettisivuilla kaikkia tanssijoita varten, sillä uusiin tilanteisiin tuleminen ei ole jännittävää ainoastaan erityistanssijoille. Vaihtoehtoisesti video toimisi markkinointiesittelynä erityiskouluille ja palvelukotiyksiköille, joissa videon sisältöön ja uuteen tanssikouluun voisi tutustua turvallisessa ympäristössä.

Kannustan molempia työnantajia inklusiiviseen opetukseen ja ryhmien muodostumiseen lastentanssi- sekä alkeistunneilla. Myös omaa opetustani aion viedä inklusiivisempaan suuntaan ja aion olla entistä avoimempi erilaisille oppijoille ryhmissäni.

6.2 Uusia näkemyksiä horisontissa

Opettajana olen koko ajan uuden edessä soveltavan tanssin kehittämisen saralla. Kyselytutkimukseni avasivat jälleen silmiäni ja soveltavan tanssin kehittäminen on aloitettu ja sitä jatketaan. Toiveeni oli saada vastauksia enemmän perheiltä, jotka eivät vielä ole tanssin parissa, jotta osaisin kehittää jotain uutta ja tarpeellista Oulun tanssinkentälle. Toisaalta tanssinkenttä elää koko ajan ja uusiin kurssi-ideoihin avautuu varmasti vielä mahdollisuuksia.

Tutkimukseni rinnalla ja kevään 2020 Covid -19 pandemia johti tanssialan toimijoita miettimään uusia toimintatapoja tanssinopettamiselle, niin Suomessa kuin maailmallakin. Etä- ja livetunneista tuli uusi normaali tanssinopettamisessa. Tanssikeskus Citydance on lähtenyt kehittämään Online -

kurssipalveluita, joita laajennetaan soveltavan tanssin sekä ikäihmisten pariin. Ulkopuolisen rahoituksen turvin tanssikoululla oli mahdollisuus kehittää uusi tanssinopettamisen Online -konsepti, jonka turvin asiakkaan on helppo ostaa tanssitunti, minne tahansa, milloin tahansa. Jatkokehittelynä on tarkoitus luoda Online -tuntipaketti kolmelle kohderyhmälle: kotona asuville tai hyvä kuntoisille palvelukodeissa asuville ikäihmisille, pyörätuolissa tai vaikeasti liikkuville ikäihmisille sekä erityisryhmille. Tunteja on tarkoitus tarjota kolmen tuntikokonaisuuden pakettina, johon sisältyvät videolinkin lisäksi kirjalliset ohjeet materiaalin käytöstä. Kurssi rakennettaisiin yhteistyössä tanssinopettajan ja fysioterapeutin kanssa, jolloin liikemateriaali saadaan vastaamaan entistä kohdennetummin ikäihmisten liikkumisen ja kehon kehittämisen tarpeisiin. Samalla tämä mahdollistaisi tanssin sekä mukaansatempaavan musiikin keinoin tuotettuna lihaskunnon ja tasapainon ylläpitämisen

Tanssikeskus Citydance tuntuu itselleni luontaiselta paikalta jatkaa erityistanssin kehittämistä Oulussa, sillä siellä ryhmät toimivat hyvin ja tekemisen meininki on eteenpäin katsovaa. Tanssikoulu on iso ja tunnettu Oulussa sekä muualla Suomessa, tunnettuuden avulla on soveltavaa tanssia ja inklusiivista tanssitoimintaa mahdollista tuoda näkyvimmin kaikkien ihmisten lähelle sekä tietoisuuteen. Toimitusjohtaja Merja Satulehto on innolla ja suurella sydämellä mukana ideoimassa sekä kehittämässä erityistanssin kenttää, samalla hän kehittää koko tanssikoulua uuteen esimerkilliseen suuntaan. Jos tanssikoululle erityisryhmät ovat tärkeitä, on tanssikoulu vielä tärkeämpi erityistanssijoille, sillä soveltava tanssi on verrattavissa pieneen marginaalilajiin, jolloin harrastajamäärät ovat vähäiset. Tämä haastaa tanssikoulua taloudellisen suunnittelun saralla, tanssinopettajaa ryhmäjaon sekä tuntien suunnittelun puolesta. Yksityisen tanssikoulun näkökulmasta erityisryhmät eivät ole kassamagneetteja tai valtavia tulonlähteitä, sen arvo tanssikoululle on aivan muualla.

Tutkielmani alussa pohdin inklusiivista tanssia, sen toteutumista yhteiskunnassamme ja suomalaisissa tanssikouluissa. Jos haluamme päästä lähemmäs inklusiivisia tanssitunteja on aika järjestää niitä. Näkemykseni ja kokemukseni mukaan, sekä kollegoideni mielipiteitä arvostaen, en lähtisi mukauttamaan kaikkea tanssinopetusta inklusiiviseksi tanssiksi. Tanssikoulut voisivat tarjota inklusiivisia tanssitunteja, joiden sisältö olisi suunniteltu väljemmin palvelemaan useampia erilaisia tanssinharrastajia. Ihailen erityisesti Tanssin Tahdin Elisa Ahosen esimerkillistä työtä inklusiivisen tanssin saralla. Hän sopeuttaa oman opetuksensa ryhmälleen sopivaksi ja katsoo kullekin tanssijalle taitotason mukaisen ryhmän. Aion ottaa Ahosen toiminnasta mallia ja markkinoida omia lastentanssitunteja Oulu-opistolla kaikille sopiviksi toivoen, että erilaiset tanssijat löytävät tiensä tunteilleni. Ahosen mielestä tärkeintä ei ole tanssia oikeassa ikäryhmässä vaan sopivassa taitotassossa. Hänen 6-8 vuotiaiden ryhmässä tanssii 13-vuotias kehitysvammainen tanssija, joka sopii

taitotasonsa puolesta kyseiseen ryhmään, vaikka ikänsä puolesta hän kuuluisi nuorten tanssijoiden ryhmään. (Ahonen 2020.) Ahonen luo toiminnallaan avarakatseista tanssikulttuuria ja kasvattaa meitä suvaitsevaisuuteen ja erilaisuuden ymmärtämiseen.

Olisi mielenkiintoista tutustua ja tutkia enemmän tanssin vaikutukseen oppimisen yhteydessä. Kuinka tanssitunti kesken koulupäivän vaikuttaa seuraavan oppitunnin keskittymiseen ja uuden asian omaksumiseen, mikä vaikutus tanssitunnilla kesken päivän on eritoten erityisoppijoiden oppimiseen. Opinnäytetyötä viimeistellessä on olo, kuin tämä olisi vasta alussa. Päällimmäisenä ajatuksiin jäi tanssiharrastuksen valtava merkitys erityistanssijan elämässä, niin tanssijalle itselleen kuin tanssijan perheelle. Tanssiharrastus on auttanut erityisliikkuja kokemaan tasavertaisuuden tunteita olemalla osa isompaa tanssiyhteisöä. Tanssin avulla on saavutettu niitä tavoitteita ja haaveita, joita kukaan, ei edes äitisi olisi sinun uskonut saavuttavan. Lisäksi minua kiinnostaisi lähteä tutkimaan, minkä verran inklusiivisuutta toteutetaan Suomessa tanssinopetuksen parissa ja ennen kaikkea kuinka tanssinopettajat siihen suhtautuisivat. Tanssioppilaiden uskon sopeutuvan ja kokevan uuden tilanteen hyvin, sillä erityisoppijat ovat koulussakin yleisesti ottaen osa yleisopetusta.

Tein opinnäytetyöni omasta työstäni ja sukelsin yhä syvemmälle omaan itseen pedagogina, ihmisenä ja soveltavan tanssin opettajana. Huomasin, että kyselyn tuloksia purkaessani tunteet ja omat ajatukset ottavat helposti vallan. Soveltava tanssi ja sitä harrastavat henkilöt ovat minulle sielun ja ruumiin asia, jota tutkiessa on vaikea pitää omat keholliset kokemukset ja tunteet sivussa. Toivon, että lukija saa tutkimuksestani käsityksen miltä soveltava tanssi näyttää minun silmissäni ja missä tilassa se on tällä hetkellä Oulussa. Opinnäytetyöni myötä, olen päässyt lähemmäs sitä mitä haluan opettaa sekä miten sen haluan toteuttaa. Uuden kehittäminen tulee luontaisesti siinä sivussa. Uskon, että lempeä tuuli ohjaa minua ja toivottavasti myös sinua oikeaan suuntaan.

LÄHTEET

Ahonen E. 2020. Tanssinopettaja, Tanssin tahti, Sosionomi. Puhelinhaastattelu 14.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Anttila E. ja muita, 2001. Tanssi kehon leikkiä. Teoksessa Karppinen, Seija (toim.) Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Finn lectura, 76-87.

Anttila E. 2017. Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa. Viitattu 5.4.2019.

<https://disco.teak.fi/anttila/>

Fancourt, D. & Finn, S 2019. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping greview. Health evidence Network synthesis report 67. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe. Viitattu 6.5.2020. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>

Hankala M. 2019 Haastattelu kevät 2019. Haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Hankala S. 2019 Haastattelu kevät 2019. Haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Impulstanz 2010. Viitattu 26.5.2020. <https://www.impulstanz.com/en/archive/2010/proscenefid276/>

Jokikokko-Jakkula, J. 2020. Tanssinopettaja (AMK), Tanssikeskus Citydance, Fysioterapeutti. Puhelinhaastattelu 14.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Kehitysvammaliitto 2020. Viitattu 8.5.2020. <https://www.kehitysvammaliitto.fi/kehitysvammaisuus/>

Koivuniemi, M. 2020. Tanssinopettaja (AMK) Tanssikeskus Citydance, Tanssin tahti. Puhelinhaastattelu 13.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Kuvaja T. 2019 Haastattelu kevät 2019. Haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Liiku 2020. Viitattu 11.5.2020. <https://www.liiku.fi/kouluille-ja-oppilaitoksille/koulupaivanai-kana/opettajille/erityisliikunta/>

Malinen, E. 2020. Terveystieden maisteri, fysioterapeutti. Puhelinhaastattelu 19.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Mettovaara, P. 2020. Yhteisöpedagogi, Tanssinopettaja (AMK), Esteetön ry:n puheenjohtaja. Puhelinhaastattelu 20.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Oulu-opisto 2020. Viitattu 11.4.2020. <https://www.ouka.fi/oulu-opisto/>

Piri, A-H. 2020. Operatiivinen johtaja Tanssikeskus Citydance. Puhelinhaastattelu 19.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Perusopetuslaki, 1998. Viitattu 11.5.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>

Prashing B., 2006 Eläköön erilaisuus, oppimisen vallankumous käytännössä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Räty I. 2020. Tanssin vastuuopettaja Oulu-opisto. Puhelinhaastattelu 18.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Saloviita T. 2011. Inkluso eli "Osallistava kasvatus" – Lähteitä sekä 13 perustettaa inklusiota vastaan. Viitattu 10.4.2020. <http://users.jyu.fi/~saloviit/tutkimus/Inklusio.pdf> luettu 10.4.2020

Satulehto, M. 2020. Toimitusjohtaja Tanssikoulu Citydance. Puhelinhaastattelu 18.5.2020, haastattelija Heidi Ranta, haastattelun aineisto tekijän hallussa.

Vernerinet 2018. Viitattu 8.5.2020. <https://www.verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus>

Yle 2017. Viitattu 26.5.20120. <https://yle.fi/urheilu/3-9615066>

